

Advies

Aansprakelijkheid van netbeheerders gas en elektriciteit (vergoedingsregeling)

Brussel, 8 juli 2013

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet houdende de wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft de aansprakelijkheid van netbeheerders

Adviesvrager: Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Ontvangst adviesvraag: 26 juni 2013

Adviestermijn: 30 dagen

Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20 (SAR-functie)

Goedkeuring raad: 8 juli 2013

Mevrouw Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en
Sociale Economie
Martelaarsplein 7

B-1000 BRUSSEL

contactpersoon
Peter Van Humbeeck
02 20 90 101
pvhumbeeck@serv.be

ons kenmerk
SERV_BR_20130708_aansprakelijkheid_netbeheerders_pvhit

Brussel
8 juli 2013

Mevrouw de minister

Op 26 juni 2013 vroeg u de SERV om advies over een voorontwerp van decreet houdende de wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft de aansprakelijkheid van netbeheerders. Als bijlage vindt u het advies.

Daarin stelt de SERV vast dat het voorontwerp rekening houdt met een aantal aanbevelingen uit zijn eerder advies over de consultatienota van de VREG. Maar op belangrijke vragen en bemerkingen lijkt niet te zijn ingegaan. Dat eerdere advies blijft bijgevolg in zijn totaliteit relevant. Om die reden is het voorliggende advies beperkt tot enkele bemerkingen op hoofdlijnen met verwijzing naar dat eerdere advies.

De SERV vraagt vooral een betere onderbouwing, waarbij de voorgestelde regeling wordt gekaderd binnen een breder leveringszekerheidsbeleid en ook opties zoals fondsvorming moeten worden bekeken. De tijd daarvoor is beschikbaar. De voorgestelde regeling zou immers pas in 2015 ingaan om de netbeheerders de kans te geven hiermee rekening te houden bij de opmaak van de nieuwe tariefdossiers. De SERV vraagt dan ook om de tijd tot de vermoedelijke start van de opmaak van de tariefdossiers te gebruiken voor een betere onderbouwing en kadering van het voorliggende dossier.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Ann Vermorgen
voorzitter

Advies

1. Situering

De SERV werd op 26 juni 2013 om advies gevraagd over een voorontwerp van decreet houdende de wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft de aansprakelijkheid van netbeheerders. Het voorontwerp van decreet regelt de invoering van enkele vergoedingsplichten voor de netbeheerders voor elektriciteit en aardgas ten aanzien van de netgebruikers.

Het ontwerpdecreet dat voorligt volgt op verschillende consultatierondes, georganiseerd door de VREG. Over een consultatietekst¹ met de krijtlijnen van een voorstel tot regeling bracht de SERV op eigen initiatief een uitgebreid advies uit². Dat advies blijft in zijn totaliteit relevant voor het voorliggende dossier (zie verder). Om die reden is het voorliggende advies beperkt tot een **reactie op hoofdlijnen** en is het eerdere advies integraal opgenomen als bijlage bij dit advies.

Inhoudelijk wil het voorontwerp de bestaande regeling uitbreiden en verbeteren. Netgebruikers kunnen namelijk schade ondervinden als gevolg van incidenten in het distributienet, zoals onderbrekingen van, of storingen in energietoevoer. Ook in het geval van tekortkomingen in de dienstverlening van de netbeheerder, zoals laattijdige (her)aansluitingen of foutief verwerken van meetgegevens, lijdt de netgebruiker schade, die hij heel moeilijk vergoed ziet. Aan de andere kant vragen de netbeheerders een juridisch sterk uitgewerkt kader voor de aansprakelijkheidsregeling.

Het voorontwerp van decreet voert daarom een aantal vergoedingsverplichtingen in:

- Een forfaitaire vergoeding bij **laattijdige aansluitingen**: een dagvergoeding per dag overschrijding van 25 euro voor een laattijdige eenvoudige of tijdelijke aansluiting voor huishoudelijke afnemers, 50 euro voor een laattijdige eenvoudige of tijdelijke aansluiting voor niet-huishoudelijke afnemers, en 100 euro voor een laattijdige aansluiting met detailstudie, met een maximum van de helft van de prijs van de aansluiting in alle gevallen.
- Een forfaitaire vergoeding bij **laattijdige heraansluitingen**: een dagvergoeding per dag overschrijding van 75 euro, met een maximum van 1.875 euro.
- Een forfaitaire vergoeding bij **niet-geplande, langdurige stroomonderbrekingen**: een vergoeding verschuldigd in geval van een niet-geplande stroomonderbreking met technische oorzaak van minstens vier uur. De vergoeding bedraagt 35 euro voor de huishoudelijke afnemer, vermeerderd met 20 euro per bijkomende periode van vier uur. Voor niet huishoudelijk afnemers bedraagt de vergoeding 20% van het bedrag overeenkomstig de distributiekosten voor de maand die voorafgaat aan de maand waarin de onderbreking zich heeft voorgedaan, met een minimum van 35 euro. Per bijkomende periode van vier uur, wordt dat bedrag vermeerderd met de helft van het bedrag, met een minimum van 20 euro. De vergoeding is op aanvraag en gebeurt niet automatisch.

¹ http://www.vreg.be/sites/default/files/uploads/consultatienota_aansprakelijkheid.pdf

² http://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_ADV_20121116_Aansprakelijkheid_DNB.pdf

- Voor **storingen** is er **geen ongemakkenvergoeding** voorzien en bevestigt het voorontwerp van decreet enkel de reeds geldende federale aansprakelijkheidsregels.

De netbeheerder is verplicht om deze forfaitaire vergoedingen voor laattijdige aansluiting of heraansluiting uit te betalen indien de netgebruiker daarom vraagt, behalve als hij kan aantonen dat hij geen fout heeft in de laattijdigheid. Voor niet-geplande stroomonderbrekingen is de netbeheerder is verplicht om de forfaitaire vergoedingen uit te betalen indien de netgebruiker daarom vraagt, ongeacht het feit of de netbeheerder al dan niet de oorzaak is (objectieve, foutloze aansprakelijkheid). De netbeheerder kan in voorkomend geval de geleden schade uiteraard wel op zijn beurt verhalen op degene die de onderbreking veroorzaakte (bv. aannemer bij wegenwerken) (regresrecht).

Het uitkeren van de vergoedingen door de netbeheerder (op basis van een onweerlegbaar vermoeden van schade en ongemak; bewijs is dus niet nodig³) verhindert de netgebruiker niet om via andere aansprakelijkheidsregels uit algemene of bijzondere (federale) wetten⁴ zijn schade vergoed te krijgen (vnl. in geval de schade groter zou zijn dan de schade die door de vergoedingen wordt vergoed). De keuze staat hem vrij maar de totale vergoeding kan de omvang van zijn werkelijk geleden schade niet overstijgen. Wel wordt één beperking ingevoerd ten aanzien van de federale aansprakelijkheidsregels: er wordt een plafondbedrag vastgesteld voor elke schadevergoeding. Het plafondbedrag bedraagt 2 miljoen euro per incident.

2. Bemerkingen en aanbevelingen

Eerder advies blijft relevant

De SERV waardeert dat de er in een vroege fase een consultatie werd georganiseerd op basis van een consultatienota. De Raad betreurt wel dat vooral de netbeheerders en de energiesector betrokken werden, wat resulteerde in een beperkte vertegenwoordiging van de gebruikerskant. De SERV betreurt ook dat hij over zijn advies op de consultatienota geen feedback heeft ontvangen. Het voorontwerp houdt rekening met een aantal bemerkingen uit dat advies, maar op belangrijke vragen en bemerkingen lijkt niet te zijn ingegaan. Dat eerdere advies blijft bijgevolg in zijn totaliteit relevant voor het voorliggende dossier en wordt om die reden als bijlage integraal toegevoegd.

Zorg voor betere onderbouwing en kadering

De SERV stelt vast dat veel van de gevraagde onderzoek voor de onderbouwing van de regeling niet is uitgevoerd. Zo ontbreekt de gevraagde visie op de leveringszekerheid, werden belangrijke opties zoals fondsvorming blijkbaar niet onderzocht en werd geen analyse uitgevoerd van de doorrekening via de nettarieven (zie hierna). Nochtans is de tijd daarvoor beschikbaar. De voorgestelde regeling zou immers pas in 2015 in-

³ Volgens het decreet en de memorie van toelichting. Volgens de RIA moet de netgebruiker bij langdurige stroomonderbreking wel bewijzen dat er schade of ongemak is (p. 31). Ook op andere punten lijkt de RIA af te wijken van het decreet (bv. inzake storingen).

⁴ Art. 1382 B.W., wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming, wet betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken, enz.

gaan om de netbeheerders de kans te geven hiermee rekening te houden bij de opmaak van de nieuwe tariefdossiers. De SERV vraagt dan ook om de tijd tot de vermoedelijke start van de opmaak van de tariefdossiers te gebruiken voor een betere onderbouwing en kadering van het voorliggende dossier.

Maak werk van het bredere leveringszekerheidsbeleid

Het voorontwerp is eerder beperkt van opzet en richt zich vooral op het uitwerken van een regeling voor vergoedingen. Volgens de SERV moet er daarnaast en vooral werk worden gemaakt van het bredere leveringszekerheidsbeleid dat (grote) problemen in de toekomst zoveel mogelijk vermijdt. Er zijn immers meerdere factoren (cf. eerder advies) die het risico op problemen doen toenemen. Aan de andere kant ziet de SERV weinig of geen vooruitgang in het toezicht door de VREG op het netbeheer, de netontwikkeling en de lange termijnplanning van de netbeheerders. Het voorontwerp biedt geen echte oplossing voor grote problemen met de netten omdat in dat geval de vergoedingsregeling niet optimaal werkt (cf. 'overmacht', cf. plafondbedrag).

Bekijk fondsvorming en tariefregulering als mogelijke opties

De SERV schoof in zijn eerder advies fondsvorming naar voor als een mogelijk instrument. Deze optie werd echter niet bekeken in de RIA bij het voorontwerp. De SERV blijft nochtans van mening dat deze optie het overwegen waard is en nader moet worden onderzocht. Fondsvorming kan een betere oplossing blijken omdat het ten eerste ook geschikt is bij grote incidenten. Nu ligt de maximale tussenkomst per incident op 2 miljoen euro⁵, wat begrijpelijk is vanuit de verzekeraarbaarheid van de netbeheerders (de vraag is overigens ook of Vlaanderen bevoegd is voor het vaststellen van een plafondbedrag voor elke schadevergoeding, ongeacht de aansprakelijkheidsgrond), maar dit plafond impliceert dat als er veel schadelijders zijn er (deels) geen tegemoetkoming is. Fondsvorming kan hier wellicht beter mee omgaan. Ten tweede kan fondsvorming ook werken bij geplande onderbrekingen. Geplande onderbrekingen vallen niet onder de vergoedingen in de voorliggende regeling terwijl ze ook schade kunnen veroorzaken. Bijgevolg is het wenselijk om de voor- en nadelen van vergoeding bij geplande onderbrekingen te onderzoeken. Ten derde kan fondsvorming ook goedkoper zijn.

De SERV wijst er tevens op dat de komende maanden belangrijke keuzes zullen gemaakt moeten worden op het vlak van tariefregulering (cf. 6e staatshervorming). Er bestaan op dat vlak bijkomende mogelijkheden om netbeheerders te stimuleren om storingen en onderbrekingen te vermijden. Met name kan worden gekozen voor een prestatie-gebaseerde tarifiering (zgn. Q-factor) in aanvulling op een kosten-gebaseerde tarifiering⁶. Een andere belangrijke discussie met gevolgen voor het voorliggende dos-

⁵ Wat zoals door de SERV gevraagd in zijn eerder advies al hoger is dan de 625.000 euro uit de consultatienota van de VREG.

⁶ Er zijn verschillende manieren om het risico op onder-investeringen en kwaliteitsverlies te reduceren, waaronder kwaliteitsstandaarden, het openbaar maken van kwaliteitsprestaties, een compensatieregeling voor de afnemers, maar ook opname van een kwaliteitsfactor in tariefregulering (Q-factor). Een Q-factor wordt onder andere in Nederland, Italië, Noorwegen, het VK en de VS gebruikt. Zie O.a. Rovizzi and Thompson, 1995. The regulation of product quality in the public utilities. The regulatory challenge. M. Bishop, J. Kay and C. Mayer. Oxford, Oxford University press; Jamasb, T. and M. Pollitt, 2007. Incentive regulation of electricity distribution networks: lessons learned of experience from Britain. Energy Policy, 35 (12): 6163-6187; ERO [Energy Regulatory Office] (2009), Final Report of the Energy Regulatory Office on the regulatory methodology for the third regulatory period, including the key pa-

sier is de organisatie van het netbeheer (cf. één Vlaamse netbeheerders). De SERV benadrukte in dat verband het belang van benchmarkingsmogelijkheden tussen netbeheerders, ook op het vlak van kwaliteit⁷.

Beheers de impact op de tarieven

De SERV herhaalt zijn vraag om de impact op de tarieven van diverse scenario's beter in te schatten. Die informatie is niet enkel nodig voor de onderbouwing van de distributietarieven voor 2015/2016, maar is ook dienstig voor de vormgeving van de aansprakelijkheidsregeling zelf. Met name moet het cijfermateriaal mee gebruikt worden voor de bepaling van de omvang van de vergoedingen en de gekozen differentiatie.

Inspectie van Financiën raamt op basis van de beschikbare cijfers de tarifaire impact op 5 mio € aan jaarlijkse vergoeding wegens laattijdige aansluitingen (worst case scenario). De SERV meent echter dat de vergoedingsregeling vooral moet worden gezien als een stok achter de deur en netbeheerders moet stimuleren om hun dienstverlening te optimaliseren zodat in principe geen overschrijdingen van de aansluitingstermijnen gebeuren.

De SERV vraagt tevens waarop de hoogte en maatstaven van de voorgestelde forfaitaire vergoedingen wegens laattijdige aansluitingen en voor niet-geplande stroomonderbrekingen zijn gebaseerd. Zowel voor huishoudelijke als voor niet-huishoudelijk afnemers moet worden nagekeken en onderbouwd of ze in relatie staan tot de reële schade en ongemakken. In geval van niet-geplande stroomonderbrekingen bij niet-huishoudelijk afnemers impliceert dit ook dat in de memorie van toelichting of de RIA de bandbreedte aan mogelijke vergoedingen wordt aangegeven omdat hier de vergoeding gerelateerd zou worden aan de betaalde distributiekosten⁸.

Wat schade door niet geplande stroomonderbrekingen betreft, is het van belang dat netbeheerders worden gestimuleerd om in voorkomend geval gebruik te maken van hun regresrecht, maar ook dat dit verder in de keten goed wordt geregeld zodat wordt vermeden dat de werkelijke veroorzaker van de schade niet in staat is om de schade te vergoeden. Ook langs de kant van de netgebruiker is het wenselijk dat er (wordt gestimuleerd dat) de nodige maatregelen worden genomen om de eventuele schade bij stroomonderbrekingen te vermijden of te beperken.

Verduidelijk de financiering van de regeling

De SERV vraagt aandacht voor de financiering van de regeling. In zijn eerder advies stelde de SERV reeds dat in geval van financiering van de vergoedingsregeling via de nettarieven, er moet uitgemaakt worden in welke mate de netbeheerders de kosten (toegekende vergoedingen, verzekeringskosten, administratieve kosten, ...) kunnen doorrekenen in de tarieven. Bovendien houdt een doorrekening via de nettarieven in

rameters of the regulatory formula and pricing in the electricity and gas industries, December 2009, Prague.

⁷ SERV-Reactie van 10 juni 2013 op het voorstel van decreet houdende de oprichting van een Vlaams Energiedistributienetbedrijf.

⁸ Waarbij het overigens onduidelijk is wat precies met distributiekosten wordt bedoeld; zie verder in dit advies.

dat wie op jaarbasis weinig (niet) afneemt ook weinig (niet) bijdraagt. De vraag is dus in of en in welke mate ook de netvergoedingen aangepast zullen worden in functie van de voorgestelde vergoedingsregeling.

Daarnaast moet worden beslist of elke afgenomen MWh evenveel zal bijdragen aan de financiering van de regeling. Zo moet bekeken worden welke groepen van netgebruikers welke bijdrage leveren in de financiering van de vergoedingsregeling (o.a. of de cascaderегeling van toepassing is). De omvang van de afgenomen energie is niet altijd een goede indicatie van het veroorzaakte risico (cf. eerder advies) en het is nog onduidelijk of de hoogte en maatstaven van de voorgestelde forfaitaire vergoedingen voor de verschillende categorieën netgebruikers in relatie staan tot de reële schade en ongemakken (cf. supra).

Neem aanvullende maatregelen

De Raad herhaalt dat er naast het voorontwerp werk moet worden gemaakt van flankerend beleid en aanvullende maatregelen (cf. eerder advies). Zo is er nood aan voldoende bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden, een goede opvolging van de bepaling van de aansluitingstermijn en van het aanvraagdossier (vermijden dat uitvoeringstermijnen langer worden), een gemakkelijke aanvraagapplicatie voor vergoedingen (aangezien niet werd gekozen voor automatische toekenning) en een goede meting en rapportage van en over onderbrekingen en storingen (aangezien zowel bij langdurige stroomonderbrekingen als bij storing de netgebruiker moet bewijzen, of minstens aannemelijk maken, dat hij schade of ongemak geleden heeft)⁹.

(Het toezicht op) deze maatregelen en de nieuwe regeling, alsook de aanpassing van de technische reglementen die daardoor vereist zijn, zijn kerntaken van de VREG als energieregulator. Het is dan ook nodig dat de VREG hiervoor de nodige ruimte vrijmaakt en kan vrijmaken¹⁰.

Regel de vergoeding bij herhaaldelijke korte onderbrekingen

De SERV vraagt om te vermijden dat herhaaldelijke korte, niet geplande onderbrekingen niet in aanmerking zouden komen voor een vergoeding (cf. eerder advies). De drempel ligt nu op 4 uur. Maar in de praktijk blijken veel onderbrekingen korter dan 4 uur te zijn en bedraagt de gemiddelde onderbreking 2 uur. Die korte onderbrekingen kunnen echter ook tot uitval en schade leiden, waarbij de initiële schade zelfs hoog kan zijn. De regeling moet minstens vermijden dat gebruikers een vergoeding mislopen als de energievoorziening zich kortstondig herstelt binnen 4 uur om daarna opnieuw onderbroken te worden.

Let op met exoneratiebepalingen

De SERV wees er in zijn eerder advies op dat de netbeheerder zich in een aansluitingscontract niet zou mogen exonereren van zijn vergoedingsplicht, bv. door een franchise of maximumbedrag in te stellen of door te vereisen dat de fout van de netbeheerder bewezen moet worden. Dit lijkt in de voorgestelde regeling toch mogelijk

⁹ Bij laattijdige aansluiting geldt dit niet. Daar leidt een overschrijding van de aansluitingstermijn automatisch tot het recht op vergoeding als men het aanvraagt.

¹⁰ Zie over de problematiek van de VREG: SERV-Advies van 11 maart 2013 over de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG).

aangezien expliciet “behoudens andersluidende contractuele bepalingen” wordt vermeld. Positief is wel dat voor reglementaire klanten geen contract meer voorzien kan worden (al is het onduidelijk wat de impact hiervan is op bestaande contracten). Maar voor niet reglementaire netgebruikers kunnen wel afwijkende bepalingen worden voorzien. De oplossing in het voorontwerp dat de VREG via de goedkeuring van modelcontracten zou waken over de rechten van de gebruikers voldoet niet. De afgesloten contracten hoeven immers niet overeen te komen met de modelcontracten. Bovendien is er door het monopolie van de netbeheerder weinig onderhandelingsmarge voor de netgebruiker en betwijfelt de SERV of de VREG wel voldoende menskracht heeft om de exoneratiebepalingen voor elk contract op te volgen.

De contractuele bepalingen, bedoeld in art. 4.1.11/1, zijn ook belangrijk om in overleg tussen netbeheerder en afnemer preventieve maatregelen vast te stellen of de afnemer op andere manieren te responsabiliseren om (potentieel omvangrijke) schade te voorkomen of te laten vergoeden

Regel ook schadevergoeding voor producenten en prosumenten

Het voorontwerp besteedt enkel aandacht aan afnemers die schade lijden bij aansluitingen en stroomonderbrekingen. Ook producenten en prosumenten kunnen echter schade ondervinden als het net langdurig onbeschikbaar is, als hun injectie beperkt wordt om technische redenen of als de aansluiting van een productie-installatie te laat wordt uitgevoerd. De SERV had dit reeds in zijn eerder advies aangekaart, en gesteld dat onderzoek moet uitmaken hoe de verantwoordelijkheden van de netbeheerders ten aanzien van producenten en prosumenten het best geregeld worden en in welke mate de huidige afschakelprocedures, de bemiddelings- en beslechtingsprocedures bij de VREG dan wel een vergoedingsregeling of een andere regeling tegemoet komen aan de behoeften van producenten en prosumenten. Indien uit dit onderzoek is gebleken dat het opportuun is om een decretale basis te creëren voor een vergoeding van de netbeheerder aan de producent, b.v. bij laattijdige aansluiting of beperking van de injectie (meer dan wat wettelijk of contractueel is vastgelegd), kan deze bepaling in dit wijzigingsdecreet nog toegevoegd worden en kunnen de uitvoeringsmodaliteiten nadien in een besluit vastgelegd worden.

Vermijd onduidelijkheden

De SERV wijst tot slot op enkele onduidelijkheden in het voorontwerp. Zo is het onduidelijk wat bedoeld wordt met “distributiekosten” (art. 4.1.11/5 §1, derde lid): zijn dat de volledige distributienettarieven of alleen de kosten van distributie in de nettarieven? Daarnaast is het begrip ‘technische oorzaak’ niet gedefinieerd, wat voor onduidelijkheden zorgt: moet de onderbreking bij ‘een technische oorzaak’ te wijten zijn aan een technisch defect? Leidt een onderbreking door een menselijke fout dan niet tot een vergoeding? Beperkt dit de verantwoordelijkheid van de netbeheerder? Wie bepaalt of iets een technische oorzaak is? Hoe kan de netgebruiker weten of de oorzaak ‘technisch’ is? Welke criteria zullen hiervoor gebruikt worden?...

3. Bijlage: SERV-advies 16 november 2012

Advies

Consultatienota van VREG over aansprakelijkheid van netbeheerders

Brussel, 16 november 2012

Advies op eigen initiatief: Consultatienota aansprakelijkheid netbeheerders
Auteur consultatienota: VREG
Ontvangst consultatienota: 18 juli 2012
Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)

Goedkeuring dagelijks bestuur SERV: 16 november 2012
Goedkeuring/bekrachtiging raad: 12 december 2012

Mevrouw Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale
Economie
Martelaarsplein 7

B-1000 BRUSSEL

contactpersoon
Annemie Bollen
abollen@serv.be
02 20 90 100

ons kenmerk
SERV_BR_20121116_aansprakelijkheid_netbeheerders_abit

Brussel
16 november 2012

Consultatienota aansprakelijkheid netbeheerders

Mevrouw de minister

Hierbij vindt u het advies van de SERV over de consultatienota van de VREG over de aansprakelijkheid van de distributienetbeheerders. Hierin steunt de raad de intentie om een decretale regeling uit te werken voor de toekenning door netbeheerders van vergoedingen voor langdurige niet-geplande onderbrekingen en vertragingen bij het (her)aansluiten.

De voorgestelde vergoedingsregeling bevat volgens de SERV positieve elementen, maar lijkt nog voorbarig. Nadere informatie, overleg en debat zijn nodig om te kunnen beslissen wie wat en hoeveel moet vergoeden. Zo moet de impact op de tarieven bekeken worden evenals de mate waarin netbeheerders en verbruikers schade kunnen voorkomen en zich tegen schade kunnen verzekeren. Verder moet ook alternatieve financiering dan via nettarieven onderzocht worden zoals financiering via een schadefonds. Ook moet de vergoedingsregeling kaderen in het bredere leveringszekerheidsbeleid dat in Vlaanderen veel meer aandacht verdient.

De SERV is steeds bereid mee te denken over de verdere vormgeving van de vergoedingsregeling en het bredere leveringszekerheidsbeleid.

Hoogachtend,

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Karel Van Eetvelt
voorzitter

Kopie: VREG
Voorzitter Vlaams Parlement

Inhoud

Samenvatting	5
Advies	7
1. Inleiding	7
2. Verzamel informatie en overleg vóór uitwerking vergoedingsregeling ...	12
2.1. Onderzoek de behoeften van netgebruikers en netbeheerders	13
2.2. Bepaal de rol in het leveringszekerheidsbeleid.....	14
2.3. Bekijk de verdelingseffecten in verschillende scenario's.....	17
2.4. Debatteer over de aanvaardbare impact op nettarieven	18
2.5. Overleg met het federale niveau	19
2.6. Klaar de verzekeraarbaarheid uit met de verzekeringssector	20
2.7. Zorg voor een optimaal niveau van private bescherming.....	21
2.8. Breng administratieve en procedurele lasten in kaart	22
3. Zorg voor een robuuste, dekkende regeling	24
3.1. Overloop diverse scenario's	24
3.2. Bekijk ook andere actoren zoals leveranciers.....	26
3.3. Overweeg differentiatie in bepaalde gevallen	27
3.4. Zorg voor juridische accuraatheid en efficiëntie.....	28
4. Vul het flankerend beleid aan	29
4.1. Maak dringend werk van het bredere leveringszekerheidsbeleid.....	29
4.2. Zorg voor genoeg bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden.....	33
4.3. Help met betere rapportage het schade- (en fout-)bewijs	33
4.4. Pas exonatieclausules uit de aansluitingsreglementen aan.....	34
4.5. Overleg en communiceer beter bij werken	35
4.6. Communiceer eerlijk over risico's van de energievoorziening.....	36
Referentielijst	37

Samenvatting

Het is een goede zaak dat de VREG een consultatie organiseert over een nieuwe vergoedingsregeling van distributienetbeheerders ten aanzien van netverbruikers voor schade door storingen en onderbrekingen in de energievoorziening. De voorgestelde decretale vergoedingsregeling zou de bestaande vergoedingsregelingen in de aansluitingsreglementen verruimen die inderdaad te beperkt waren. De consultatienota stelt een vorm van foutloze aansprakelijkheid voor de netbeheerders voor en sluit daarmee aan bij recente uitspraken van rechtbanken over de netbeheerdersaansprakelijkheid die gebaseerd zijn op federale regelgeving.

Het voorstel in de consultatienota bevat volgens de SERV positieve elementen, maar lijkt nog voorbarig. **Nadere informatie, overleg en debat zijn nodig** om te kunnen beslissen wie wat en hoeveel moet vergoeden.

Hoe ruim de regeling moet zijn, hangt immers af van wat netgebruikers en netbeheerders precies willen, hoe de regeling zich verhoudt tot alternatieven in het leveringszekerheidsbeleid, welke verdelingseffecten en impact op de nettarieven men aanvaardbaar vindt. Immers, hoe ruimer de regeling, hoe meer kans dat de regeling schadelijders afdoende vergoedt (curatieve werking) en hoe meer kans dat de regeling de leveringszekerheid verbetert (preventieve werking), maar ook hoe meer kans dat nettarieven fel stijgen, hoe meer kans dat overlap met andere instrumenten zorgt voor inefficiënties, hoe meer kans dat vergoedingen betaald worden zonder dat er schade is en hoe meer kans op onrechtvaardige verdelingseffecten o.a. bij actoren die zichzelf reeds beschermden tegen storingen, etc. In het bijzonder moet bekeken worden of met de transitie naar een energiesysteem met meerdere actoren de netbeheerders wel hét aanspreekpunt moeten zijn voor een vergoedingsregeling op basis van een objectieve aansprakelijkheid. Zo zouden nu naar verluidt in negen op tien gevallen andere netgebruikers, derden, overmacht of een andere vreemde oorzaak aan de basis liggen van de onderbreking of de storing.

Ook de administratieve en procedurele lasten moeten onderzocht worden. Die kunnen mee bepalen of een regeling verantwoord is in bepaalde gevallen, wie best als vergoedingsinstantie optreedt, hoe hoog de franchise moet zijn, of de vergoeding al dan niet automatisch wordt toegekend, of de schadevergoeding al dan niet forfaitair is en of die al dan niet gedifferentieerd wordt in bepaalde gevallen, In ieder geval lijkt een fonds alvast een nader te onderzoeken alternatieve financieringswijze, omdat een fonds potentieel effectiever, efficiënter en rechtvaardiger is.

Verder hangt de vereiste reikwijdte van de vergoedingsregeling af van de mate waarin schade wordt vergoed via federale regelingen, de mate waarin netbeheerders en netgebruikers zich tegen schade kunnen verzekeren en de mate waarin zij private beschermingsmaatregelen (zoals de plaatsing van noodgeneratoren) nemen. Overleg met het federale niveau en de verzekeringssector zijn dus nodig. Ook lijkt het een interessante en te overwegen piste om noodgeneratoren ter beschikking te stellen aan verbruikers.

De finale regeling moet **robuust en dekkend** zijn, waarbij diverse scenario's een gepaste oplossing krijgen. In het bijzonder vraagt de SERV om op basis van de hierboven gevraagde informatie en overleg alvast te overlopen of een schadevergoedingsregeling dan wel een andere regeling toch wordt voorzien, ingeval van fout van derden (niet-

netbeheerder), productietekorten, korte onderbrekingen, herhaalde onderbrekingen die afzonderlijk weliswaar minder dan 4 uur duren maar die gecumuleerd wel 4 uur overschrijden, geplande (langdurige) onderbrekingen, uitblijvende of opgeschorte toegang van gewenste energieproductietoepassingen en andere types van ontoereikende dienstverlening. Ook de verantwoordelijkheden van andere actoren dan netbeheerders moeten bekeken worden; zo is in bepaalde gevallen een vergoedingsregeling voor leveranciers het overwegen waard en verdient een noodleveranciersregeling prioriteit. De SERV ondersteunt de differentiatie van de regeling naar afnemers, al kan ook een differentiatie op andere criteria aangewezen zijn. Juridische experts moeten zorgen dat de regeling juridisch sluitend en accuraat is, met bijzondere aandacht voor de verhouding met de federale regelingen en een gepaste omschrijving van overmacht, vreemde oorzaak en storing.

Het **flankerend beleid** moet o.a. zorgen dat de VREG voldoende bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden heeft om de regeling in de praktijk te brengen. Een betere rapportage door netbeheerders ondermeer over het spanningsniveau is nodig om het schade- en foutbewijs door netgebruikers vergemakkelijken. De exoneratieclausules in de aansluitingsreglementen van de netbeheerders die strijdig zijn met de federale en de verfijnde Vlaamse regelgeving moeten dringend aangepast worden. Verder is meer en betere communicatie én overleg bij werken aangewezen om schade door werken te beperken. Ook vindt de SERV eerlijke communicatie over de risico's van de energievoorziening heel belangrijk omdat daardoor voldoende private beschermingsmaatregelen worden genomen.

Tot slot wijst de SERV erop dat het **Vlaamse leveringszekerheidsbeleid** in het bijzonder voor de elektriciteits- en gasvoorziening maatschappelijk heel belangrijk is en dringend revisie en een **breder vizier** verdient. Want leveringszekerheid is geen kwestie van netbeheerders alleen: het gaat over meerdere actoren en over korte- én lange termijnzekerheid die een beleidsdomein- én beleidsniveauoverschrijdende aanpak vergt. Concreet is er o.a. nood aan plan gebaseerd op een degelijke probleem- en risico-analyse, aan versterkt toezicht en sturing bij netontwikkeling en netbeheer en aan een doorlichting van de boeteregeling voor evenwichtsverantwoordelijken en de afschakelregeling van productie-installaties en verbruikers.

Advies

1. Inleiding

In dit advies geeft de SERV zijn bemerkingen op de 'Consultatienota Aansprakelijkheid Distributienetbeheerders' die de VREG (Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt) op 18 juli 2012 publiceerde¹¹. De consultatienota stelt een nieuwe decreetale regeling voor om verbruikers te vergoeden bij onderbrekingen (stroomuitval) of storingen (bv. te hoge spanning) in de elektriciteits- of gasvoorziening op het distributienet en bij te late (her)aansluitingen. De huidige vergoedingsregeling is sedert 1 januari 2007 van kracht en is vastgelegd in de aansluitingsreglementen van de netbeheerders. Herziening van de vergoedingsregeling was al eerder aangekondigd¹² en zou gebaseerd zijn op de evaluatie van de regeling door de VREG uit 2010¹³. De voorgestelde regeling in de consultatienota is geïnspireerd op de regeling in Nederland.

De consultatieronde over de nota liep af op 17 september 2012. Na overleg met de VREG bleek dat ook na afloop van de consultatieronde een reactie van de SERV nog welkom was. Tegen eind november 2012 zou de VREG een ontwerpdecreet aan de Vlaamse regering willen overmaken.

Belangrijke wijzigingen in de consultatienota ten opzichte van de huidige regeling zijn de volgende:

- ▀ De consultatienota voorziet in de overgang van een aansprakelijkheid bij fout (foutaansprakelijkheid) naar een vorm van **objectieve (foutloze) aansprakelijkheid**¹⁴, waarbij vergoedingen ook worden toegestaan als er geen fout is van de netbeheerder. Hiermee zou aangesloten worden bij de federale wetgeving terzake en bij de internationale evolutie naar meer objectieve aansprakelijkheden voor risicovolle activiteiten. De regeling in de consultatienota breidt de bestaande vergoedingsregeling in de aansluitingsreglementen uit, zodat de bestaande (federale) aansprakelijkheidsregeling gemakkelijker (lees: in meerdere gevallen niet uit-

¹¹ www.vreg.be

¹² 'Het is steeds de bedoeling geweest om de nieuwe aansprakelijkheidsregeling te evalueren in de loop van 2008, nadat voldoende tijd gelaten werd om de effecten op het terrein te kunnen inschatten. Zoals reeds aangekondigd in mijn beleidsbrief 2007-2008, zal bij deze evaluatie onderzocht dienen te worden of op termijn, in functie van een evaluatie in de praktijk, een verhoging van de forfaitaire vergoedingen dient te worden overwogen, samen met een verhoging van de plafonds voor tussenkomst en een verlaging van de voorziene vrijstellingen voor de afnemers. Deze evaluatie zal gebeuren in het kader van het jaarlijks onderzoek door de VREG van de kwaliteit van de dienstverlening van de distributienetbeheerders. Dit rapport zal begin september beschikbaar zijn.' Vlaams Parlement, Schriftelijke vragen, Hilde Crevits, Vlaams Minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur. Vraag nr. 246 van 10 januari 2008 van Francis Vermeiren.

¹³ VREG, Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt van 23 maart 2010. Evaluatie van de aansprakelijkheidsregeling voor schade bij stroom-of gasonderbrekingen of -storingen van de netbeheerders (cijfers 2008). RAPP-2010-1

¹⁴ De foutaansprakelijkheid (schuldaansprakelijkheid) op basis van het Burgerlijk Wetboek (BW art. 1382-1383) voorziet in aansprakelijkheid voor de eigen daad, bij opzettelijk veroorzaakte schade, bij fout (het overtreden specifieke gedragsregels of algemeen geldende gedragsnorm) en bij onzorgvuldig handelen. Dan moet ondermeer de fout, de schade en het causaal verband tussen beiden worden aangetoond. Objectieve (schuldloze) aansprakelijkheid impliceert de aansprakelijkheid voor schade ook als die niet het geval is van eigen foutief gedrag.

sluitend via gerechtelijke procedures) geïmplementeerd kan worden. In feite zorgt de voorgestelde Vlaamse regeling als dusdanig niet voor een uitbreiding van de aansprakelijkheden bij storingen omdat daar via de interpretaties van de federale Wet Productaansprakelijkheid al een objectieve (foutloze) aansprakelijkheid geldt. Voor onderbrekingen gaat het wellicht wel over een uitbreiding om daar de Wet Productaansprakelijkheid wellicht niet van toepassing is¹⁵.

- ▀ De consultatienota introduceert een **automatisch** toegekende en forfaitaire ongemakkenvergoeding bij niet-geplande, langdurige (> 4u) onderbrekingen gedifferentieerd naar type gebruiker.
- ▀ De voorgestelde regelingen verruimen soms de vergoedingsregeling (in het groen in onderstaande tabel) en beperken die op andere punten (oranje). In nog andere gevallen is het effect (nog) **onduidelijk**, omdat de modaliteiten nog bepaald moeten worden.
- ▀ De bepaling van een **drempelwaarde** voor de vergoeding van schade door storingen van 50 euro (in plaats van een franchise van 250 euro, ongeacht het gaat over een zware of gewone fout of nalatigheid).
- ▀ De introductie van een **dagvergoeding** wanneer de netbeheerder de termijn voor aansluiting op het net of de termijn voor heraansluiting na onrechtmatige afsluiting overschrijdt¹⁶.

De VREG gaf eind oktober 2012 informeel¹⁷ aan dat de in de conceptnota voorgestelde regeling niet langer de basis zou vormen voor de decretale regeling die de VREG nu uitwerkt, maar wel een **alternatief voorstel**. Dat zou komen door de reacties die de VREG ontving van de netbeheerders tijdens de consultatieronde en door de informatie die de VREG verzamelde over de regeling in het Waals en het Brussels gewest. De SERV beschikt niet over documenten over dit alternatieve voorstel. Informeel communiceerde de VREG wel dat het alternatieve voorstel zou uitgaan van een foutaansprakelijkheid met vermoeden van fout van de netbeheerder en dus met een omkering van de bewijslast. In het nieuwe voorstel zou de toekenning van een forfaitaire ongemakkenvergoeding bij niet-geplande, langdurige onderbrekingen ook niet langer automatisch gebeuren. Het nieuwe voorstel zou gebaseerd zijn op de regeling in het Waals en Brussels gewest.

¹⁵ Bij onderbreking wordt er geen product geleverd en zou er volgens een gangbare interpretatie geen sprake zijn van een gebrekkig product.

¹⁶ Eenvoudige aansluiting (elektriciteit en gas): 15 werkdagen na betaling van het verschuldigde bedrag
Tijdelijke aansluiting (elektriciteit): 15 werkdagen vanaf goedkeuring van de offerte
Aansluiting met detailstudie: elektriciteit tot 5 MVA: binnen 18 weken
Niet –eenvoudige aansluiting op aardgas: bepaald door de distributienetbeheerder
Tenzij overmacht (weersomstandigheden, vergunningen/toelatingen)

¹⁷ Mail van de VREG aan het SERV-secretariaat van 26 oktober 2012.

Overzicht huidige regeling en voorgestelde regeling inzake vergoeding door netbeheerders aan netgebruikers

	Huidige regeling in aansluitingsreglementen	Voorstel in de consultatienota (op te nemen in energiedecreet)	
Niet-geplande onderbreking	Bij foutieve onderbreking (tenzij lichamelijke schade) (foutaansprakelijkheid)	Bij elke onderbreking behalve overmacht (foutloze aansprakelijkheid)	
	Volledige schadevergoeding bij bedrog, opzet en lichamelijke schade	Volledige schadevergoeding bij bedrog, opzet en lichamelijke schade	
	Geen gespecificeerde duur van de onderbreking, tenzij professioneel (4u) en hoogspanning (1u)	Enkel bij langdurige onderbreking > 4u	
	Toekenning op vraag	Toekenning automatisch	
	Rechtstreekse materiële schade	Laagspanning of lage druk: • huishoudens: volledige schadevergoeding, mits franchise van 250 euro en max. 625.000 per schadegeval • Professioneel: forfait (max. 625.000 per schadegeval) Hoogspanning (hoge druk): enkel als > 1u en enkel forfaitair	Forfaitaire ongemakkenvergoeding per begonnen periode (> 4u), volgens categorie afnemer, volgens spannings-/of drukniveau (of combinatie)
Onrechtstreekse of immateriële schade	Huishoudelijk: geen vergoeding Professioneel: 100 euro als > 4u		
Storing (gebrek in kwaliteit: spanning en frequentie buiten aanvaardbare marge)	Enkel bij fout	Consumenten: Objectieve, productaansprakelijkheid	
	Toekenning op vraag	Niet-consumenten: ook objectieve productaansprakelijkheid?	
	Volledige vergoeding bij lichamelijke schade door fout	Toekenning op vraag	
	Rechtstreekse materiële schade	HH: Zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding Gewone fout of nalatigheid: franchise van 250 euro: max 625.000 voor alle schadelijders samen Niet-privé: Zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding Gewone fout of nalatigheid: forfaitair berekend bedrag met franchise van 250 euro	Volledige schadevergoeding rechtstreekse materiële schade, drempelbedrag 50 euro (wordt mee vergoed)
	Onrechtstreekse of immateriële schade:	niet vergoed	Onrechtstreekse, immateriële schade niet vergoed
Onrechtmatige afsluiting	Bemiddeling en beslechting door VREG	Vergoeding van 125 (?) euro per dag vertraging van de heraansluiting, met modulering naargelang de categorie van netgebruiker, het spannings- of drukniveau of combinatie	
Te late aansluiting	Bemiddeling en beslechting door VREG	Vergoeding van X euro per dag vertraging van de aansluiting, met modulering naargelang de categorie van netgebruiker, het spannings- of drukniveau of combinatie	

- Verruiming van de aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling ten opzichte van de huidige regeling
- Beperking van de aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling ten opzichte van de huidige regeling
- Dezelfde aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling
- Reikwijdte aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling nog onduidelijk
- Regeling niet conform met federale wetgeving

Huidige uniforme futaansprakelijkheidsregeling in aansluitingsreglementen sedert 2007¹⁸

De netbeheerders werkten een uniforme aansprakelijkheidsregeling uit en namen die op in hun aansluitingsreglementen en –contracten die sinds 1 januari 2007 van toepassing zijn. Werd de schade veroorzaakt door een netbeheerder, dan regelt en vergoedt de eigen netbeheerder volgens het aansluitingsreglement.

- Rechtstreekse, materiële schade, enkel aan **huishoudelijke** verbruikers¹⁹
 - zware fout of nalatigheid van de netbeheerder: volledige schadevergoeding.
 - gewone fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding, maar franchise van 250 euro
- Rechtstreekse, materiële schade aan zaken die gebruikt worden voor **andere dan privédoeleinden**:
 - zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding
 - gewone fout of nalatigheid: beperkt tot een forfaitair bedrag en zal de afnemer zelf een franchise van 250 euro moeten betalen. De berekening van het forfaitaire bedrag is opgenomen in de aansluitingsreglementen.
- Onrechtstreekse schade (bv. inkomensverlies, winstderving...) of immateriële schade (bv. commerciële schade) in het kader van een **professionele** activiteit enkel als de energielevering meer dan 4 uur onderbroken wordt: forfaitaire schadevergoeding van 100 euro per benadeelde netgebruiker.

		HOOGSPANNING HOGE DRUK	LAAGSPANNING LAGE DRUK	
			privé	niet-privé
I.	Rechtstreekse materiële schade			
	I.1. bedrog of opzet	volledige schadevergoeding (SV)		
	I.2. Zware fout / zware nalatigheid	forfait	volledige SV	
	I.3. gewone fout / gewone nalatigheid		volledige SV - € 250 (max 625.000 / schadegeval)	forfait - € 250 (max 625.000 / schadegeval)
	I.3.1. stroomonderbreking > 1 u	forfait		
	I.3.2. andere dan stroomonderbreking	forfait - € 250		
II.	Rechtstreekse lichamelijke schade			
		volledige SV	volledige SV	volledige SV
III.	Onrechtstreekse en immateriële schade			
	III.1. bedrog of opzet	volledige SV		
	III.2. Andere dan bedrog of opzet			
	stroomonderbreking > 4 u			forfait € 100

¹⁸ Ondermeer op basis van <http://www.vreg.be/rapp-2010-1>

¹⁹ Contract op privénaam voor een woning waar uw domicilie is

1 Het is een goede zaak dat de VREG consulteert over het concept van een nieuwe ver-
2 goedingsregeling van distributienetbeheerders ten aanzien van de verbruikers aange-
3 sloten op hun net. Een vroege consultatie laat toe om tijdig reacties van stakeholders
4 te verzamelen, zodat het ontwerp van de regeling hiermee rekening kan houden. Wel
5 jammer is dat blijkbaar weinig of geen verbruikers of verbruikersverenigingen op de
6 nota reageerden. Dat is waarschijnlijk te wijten aan de timing van de consultatieronde
7 in de zomer en aan het juridisch-technisch en gecompliceerd karakter van de nota.
8 Wellicht vraagt een bevraging van de verbruikers een andere aanpak.

9 De SERV vindt het belangrijk om over de gewijzigde vergoedingsregeling op eigen
10 initiatief²⁰ een advies uit te brengen. In een evenwichtig consultatieproces moeten
11 naast de energiesector ook vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld
12 en meer bepaald van verbruikers (huishoudens en bedrijven) hun stem laten horen. De
13 SERV heeft daarom als strategische adviesraad voor het energiebeleid het initiatief
14 genomen om dit bredere overleg te organiseren, zodat er ook vanuit een intersectorale
15 en maatschappelijke invalshoek een inbreng in het consultatieproces gebeurt.

16 Bovendien sluit het thema aan bij de bezorgdheden van de sociale partners. Zo is er al
17 langer de vraag naar een verruimde aansprakelijkheid van de distributienetbeheerders
18 en naar een goede regeling voor de vergoeding van schade²¹. Op dit moment is de
19 aansprakelijkheid van netbeheerders voor schade zeer beperkt, waardoor netgebru-
20 kers moeite hebben de geleden materiële en immateriële schade vergoed te zien. De
21 aansprakelijkheidsregeling voor distributienetbeheerders is bovendien een belangrijk
22 instrument om de leveringszekerheid in de energievoorziening te verstevigen. Vooral
23 de zekerheid van de elektriciteitsvoorziening staat nu sterk ter discussie, vooral op fe-
24 deraal niveau.

25 Het voorliggend advies is als volgt opgebouwd:

- 26 • Deel 2 somt op welke informatie nodig is vóór de reikwijdte van een vergoedings-
27 regeling en de rol ervan in het bredere leveringszekerheidsbeleid wordt vastge-
28 legd.
- 29 • Deel 3 beschrijft welke aspecten de regeling moet bekijken, zodat de regeling
30 meer robuust en dekkend wordt.
- 31 • Deel 4 geeft aan hoe het flankerend beleid de implementatie van de regeling
32 moet vergemakkelijken en aanvullen.

33 Ter voorbereiding van dit advies organiseerde de SERV twee hoorzittingen. Op 9 okto-
34 ber 2012 hebben vertegenwoordigers van de VREG de consultatienota toegelicht. Op
35 23 oktober 2012 becommentarieerden vertegenwoordigers van de distributienetbe-
36 heerders de voorstellen van de VREG. De SERV houdt eraan de vertegenwoordigers
37 van VREG, Infrax en Eandis hiervoor te bedanken.

²⁰ De SERV werd over de consultatienota niet om advies gevraagd.

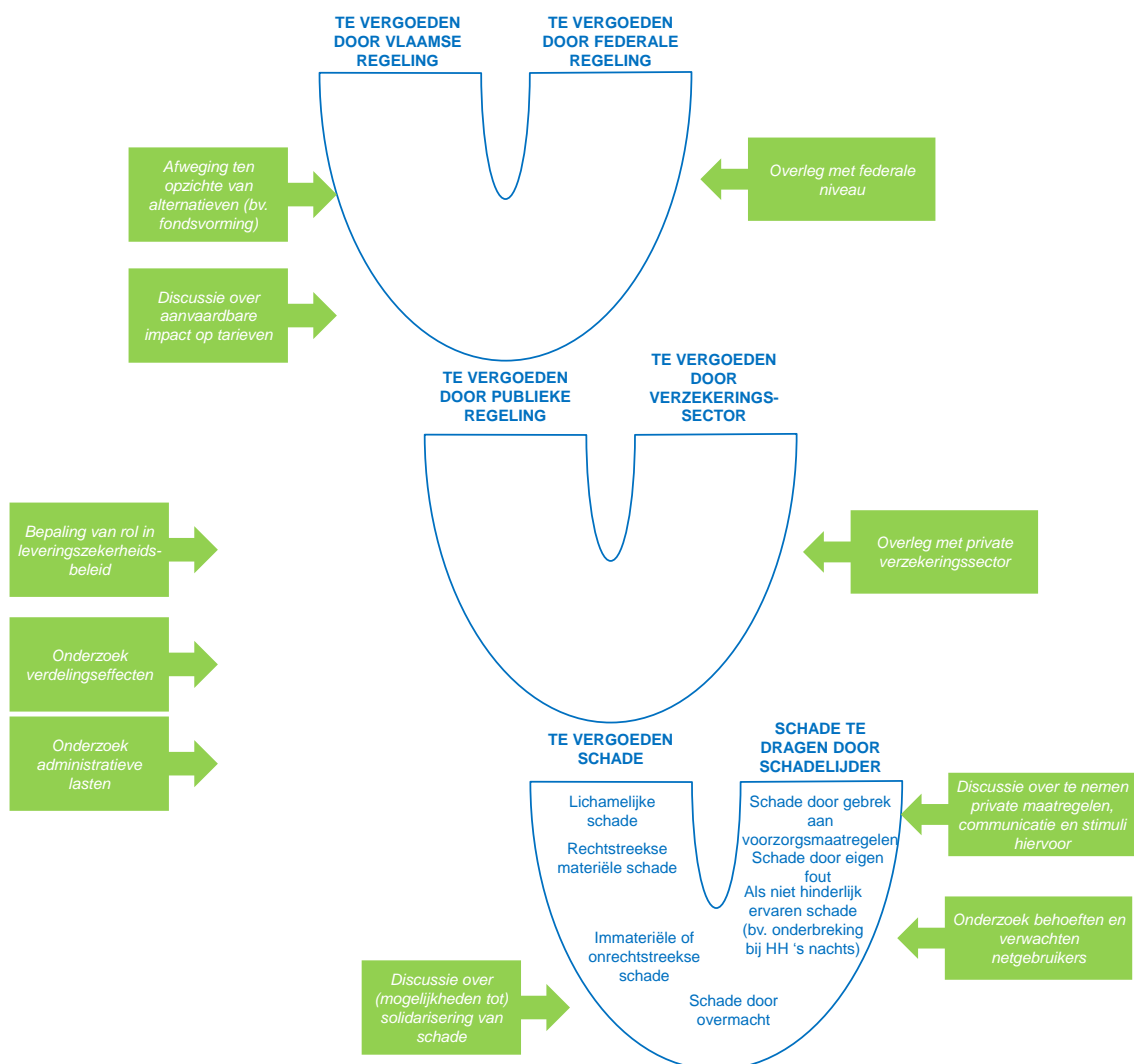
²¹ Het SERV-advies van 22 oktober 2011 over het voorontwerp van decreet houdende diverse bepa-
lingen inzake energie vroeg naar 'aandacht voor een goede regeling van vergoeding voor schade'.

38 **2. Verzamel informatie en overleg vóór uitwerking**
 39 **vergoedingsregeling**

40 Over de gewenste reikwijdte van de forfaitaire vergoeding kan de SERV zich nog niet
 41 uitspreken. Nadere informatie en debat zijn nodig om te kunnen beslissen over wie wat
 42 en hoeveel moet vergoeden. De ideale reikwijdte van een Vlaamse vergoedingsrege-
 43 ling hangt immers ondermeer af van

- 44 • wat Vlaamse netgebruikers en netbeheerders precies willen (deel 2.1)
- 45 • welke rol de regeling (of eventuele alternatieven) in het leveringszekerheidsbeleid
- 46 zal spelen (delen 2.2)
- 47 • welke verdelingseffecten of impact op tarieven aanvaardbaar worden geacht (de-
- 48 len 2.3 en 2.4)
- 49 • wat het federale niveau en de private verzekeringssector kunnen doen (delen 2.5
- 50 en 2.6)
- 51 • welke private beschermingsmaatregelen de eindgebruikers zelf best nemen (deel
- 52 2.7)
- 53 • hoe de regeling praktisch georganiseerd kan worden (deel 0).

54

55

56 **2.1. Onderzoek de behoeften van netgebruikers en netbeheerders**

57 De SERV vraagt om de huidige en toekomstige behoeften van netbeheerders (en hun
58 werknemers) en van diverse groepen netgebruikers (huishoudelijke verbruikers, pro-
59 fessionele verbruikers, kwetsbare verbruikers die bij storingen meer schade kunnen
60 lijden, producenten, prosumenten, ...) preciezer te onderzoeken. Dat is nodig om uit te
61 maken of de voorgestelde vergoedingsregeling dan wel een alternatieve (vergoe-
62 dings)regeling het best aansluit bij de behoeften van de betrokkenen.

63 De vraag is hoe de diverse types **netgebruikers** onderbrekingen of storingen ervaren,
64 wanneer die problematisch zijn, welke materiële en immateriële schade zij ondervinden
65 bij storingen en onderbrekingen, in welke gevallen zij beroep (willen) doen op vergoe-
66 dingen (dan wel op hun verzekeringsmaatschappij of op gerechtelijke procedures), in
67 welke mate zij welke vergoedingen, dan wel een andere oplossing nodig en billijk vin-
68 den en hoe zij deze vergoeding het liefst vorm zien krijgen. Dergelijke informatie is nu
69 niet beschikbaar.

70 • Zo is het bijvoorbeeld denkbaar dat bepaalde **professionele verbruikers** in
71 plaats van een (beperkt) verhoogde compensatieregeling voor (niet-geplande)
72 onderbrekingen liever tijdig overleg zouden hebben met de netbeheerders over
73 de timing van de (geplande) onderbrekingen om op die manier de schade te be-
74 perken. Of misschien zijn professionele verbruikers meer gebaat met een snelle
75 ter beschikking stelling van een noodgenerator dan met een ongemakkenver-
76 goeding, zeker bij langdurige onderbrekingen.

77 • Of misschien is het beter om spanningsbeveiligingsdozen bij **huishoudelijke of**
78 **kleine professionele afnemers** aan te moedigen om schade aan computers,
79 e.d. te vermijden in plaats van een compensatieregeling voor schade bij storin-
80 gen, waarbij de schade door storing nog aangetoond moet worden. Ook is het
81 denkbaar dat bepaalde onderbrekingen, bijvoorbeeld 's nachts bij de meeste
82 huishoudelijke verbruikers geen of nauwelijks hinder veroorzaken en geen ver-
83 goeding behoeven. Of onderzoek kan duidelijk maken hoe en wanneer de ver-
84 goeding best wordt toegekend: automatisch of op vraag, zo snel mogelijk na het
85 incident of bij de jaarafrekening, via de netbeheerders, via de leveranciers of via
86 een andere instantie, ...

87 • Ook **producenten en prosumenten** kunnen schade ondervinden als het net
88 langdurig onbeschikbaar is, als de injectie beperkt wordt om technische redenen
89 of als de aansluiting van een productie-installatie te laat wordt uitgevoerd. Onder-
90 zoek moet uitmaken hoe de verantwoordelijkheden van de netbeheerders ten
91 aanzien van producenten en prosumenten het best geregeld worden en in welke
92 mate de huidige afschakelprocedures, de bemiddelings- en beslechtingprocedu-
93 res bij de VREG dan wel een vergoedingsregeling of een andere regeling tege-
94 moet komen aan de behoeften van producenten en prosumenten. Omgekeerd
95 zal ook bekeken moeten worden hoe de verantwoordelijkheden van producenten
96 in de energiedienstverlening best vorm krijgen.

97 Voor **netbeheerders** moet behoeftenonderzoek o.a. uitmaken voor welke soort stimu-
98 lansen (economisch, technisch, communicatief, ...) zij het meest gevoelig zijn, welke
99 hinderpalen zij ondervinden om de dienstverlening te verbeteren en hoe die best ver-
100 holpen worden. Zo lijkt de omvang van de vergoedingen (600.000 euro) in verhouding
101 tot de miljoenen netinvesteringskosten laag om een nog betere dienstverlening te kun-

102 nen uitlokken of preventief te kunnen werken²². Of misschien zijn de administratieve
 103 lasten van de vergoedingsregeling erg hoog in verhouding tot de omvang van de toe-
 104 gekende vergoedingen. Of is de netontwikkeling meer gebaat met een helder zicht op
 105 de gewenste strategische mix met de locatie en de timing van de diverse hernieuwbare
 106 toepassingen, zodat netbeheerders kunnen zorgen voor een gepast en betrouwbaar
 107 net? Of vereist de transitie naar een energiesysteem met meer actoren, meer intermit-
 108 tente energieproductie, meer verslimming van de netten, ... een andere kijk op een
 109 aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling, waarbij de netbeheerder minder dan vroe-
 110 ger hét (enige) aanspreekpunt zou zijn voor een betrouwbare energievoorziening
 111 waardoor een kanalisatie van aansprakelijkheid uitsluitend naar de netbeheerders mis-
 112 schien niet aangewezen is?

113 Ook moeten de behoeften en de positie van de **werknemers van de netbeheerders**
 114 bekeken worden. In welke mate beïnvloedt de vergoedingsregeling voor netbeheerders
 115 de druk op de werknemers van de netbeheerders? In welke mate zijn de procedures
 116 en regels die de werknemers opgelegd krijgen als gevolg van de vergoedingsregeling
 117 realistisch en welke initiatieven inzake opleiding, vorming, hulp, e.d. moeten netbe-
 118 heerders als werkgevers nemen om ervoor te zorgen dat deze procedures en regels in
 119 de praktijk ook nageleefd (kunnen) worden? Dat laatste is belangrijk omdat werkne-
 120 mers aansprakelijk kunnen zijn voor schade die veroorzaakt werd door een lichte fout
 121 die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt (en ook door bedrog of een zware fout),
 122 tenzij de werkgever zijn verplichtingen niet nakomt²³.

123 2.2. Bepaal de rol in het leveringszekerheidsbeleid

124 De vergoedingsregeling moet het sluitstuk vormen van een breder leveringszeker-
 125 heidsbeleid. Dat leveringszekerheidsbeleid kan bestaan uit preventieve instrumenten,
 126 curatieve instrumenten en instrumenten zoals aansprakelijkheidsregelingen of vergoe-
 127 dingen die een preventief en curatief karakter combineren (zie tabel). Hoe ruimer de
 128 vergoedingsregeling, hoe minder nood aan aanvullende maatregelen en omgekeerd.

129 De verhouding van de voorgestelde regeling tot andere preventieve en curatieve maat-
 130 regelen moet nog uitgeklaard worden. Dat is niet eenvoudig omdat die andere of alter-
 131 native maatregelen nog vaste vorm moeten krijgen. Zo is het nu nog onduidelijk wat
 132 de toekomstige tarifieringsmethode na de staatshervorming zal zijn, in welke mate de
 133 regulator de netontwikkeling zal kunnen sturen, welke rol private en technische be-
 134 schermingsmaatregelen zullen spelen, of er een (schade)fonds ontwikkeld zal worden,
 135 In deel 4.1 dringt de SERV daarom aan om werk te maken van dat bredere leve-
 136 ringszekerheidsbeleid.

²² Betalingen distributienetbeheerders aan netgebruikers (aansprakelijkheidsregeling)(gegevens VREG)

Jaar	Elektriciteit	Gas	Totaal
2011	590.000	38.767	628.700
2010	575.000	33.140	608.140
2009	650.000	31.000	681.000
2008	740.000	30.680	770.680

In NL kosten schadevergoeding 3 tot 9 mio en investeringskosten netten Stedin 500 mio
<http://www.consuwijzer.nl/nieuws/nma-scherpt-compensatieregeling-aan-bij-stroomuitval>, Website Stedin

²³ Art. 18 Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten.

137 Preventieve en curatieve instrumenten inzake leveringszekerheid: voorbeelden

Preventieve aanpak	Gecombineerde instrumenten	Curatieve instrumenten
Directe regulering Taaktoewijzing Toezicht/sturing van netontwikkeling en – beheer via goedkeuring investeringsplannen Publieke participatie Verplichtingen en procedures inzake aan- en afsluiting	Aansprakelijkheidsregeling (verplichte) verzekering (verplichte) fondsen	Procedurele verplichtingen en regelingen Bemiddeling en beslechting bij inbreuk energiewetgeving door VREG Procedure bij verwachte storing Procedure bij incidentele storing Verplichtingen inzake foutrechtzetting
Financiële stimuli Prestatiegebaseerde tarifiering Steun voor netontwikkeling		Financiële stimuli Differentiatie in tarifiering naar gelang de kwaliteit van de levering
Indirecte stimulering Marktmechanisme Klachtenmonitor, rapportage, ...		Stimulering van technische maatregelen (verplichting tot de) ter beschikking stellen van noodgeneratoren Stimulering van private maatregelen (batterijen, generatoren)
Stimulering van private maatregelen: beveiligingsapparatuur		

138

139 Toch vraagt de SERV om nu reeds de (vermeende) functies van de vergoedingsrege-
 140 lling te vergelijken met die van enkele preventieve of curatieve **alternatieven** om scha-
 141 de door een verminderde dienstverlening te vermijden of aan te pakken.

142 Zo zou **fondsvorming** overwogen moeten worden als alternatief of aanvulling op de
 143 voorgestelde regeling met een vergoeding door netbeheerders, omdat het potentieel
 144 voordelen heeft op het vlak van effectiviteit, efficiëntie en rechtvaardigheid.

145 • **Effectiviteit:** Fondsvorming lijkt de federaal ingestelde objectieve aansprakelijk-
 146 heid beter in de praktijk te kunnen brengen dan een regeling via netbeheerders.
 147 Bij fondsvorming zouden schadelijders één aanspreekpunt hebben dat de scha-
 148 dekosten vergoedt en indien mogelijk zelf verhaalt op de verantwoordelijken. Het
 149 lijkt weinig effectief om netbeheerders als aanspreekpunt voor een vergoedings-
 150 regeling te kiezen wanneer in de toekomst steeds meer actoren schuld kunnen
 151 hebben de problemen in de energievoorziening. Nu reeds zouden netbeheerders
 152 naar verluidt slechts in één op tien gevallen verantwoordelijk zijn voor de (niet-
 153 geplande) onderbrekingen en storingen. Dus in negen op tien gevallen zouden
 154 andere netgebruikers, derden, overmacht of een andere vreemde oorzaak aan
 155 de basis liggen van de onderbreking of de storing. In de meerderheid van de ge-
 156 vallen zouden storingen en onderbrekingen te wijten zijn aan beschadiging van
 157 leidingen door aannemers (bv. van wegenwerken), bijvoorbeeld omdat de leidin-
 158 gen onvoldoende of niet correct in kaart zijn gebracht, omdat plannen niet wer-
 159 den ingezien, omdat leidingen verplaatst werden, omdat onzorgvuldig te werk
 160 gegaan werd, etc. Ook kunnen storingen en onderbrekingen te wijten zijn aan in-
 161 stallaties van andere netgebruikers.

162 Een fonds kan ook toelaten dat de schade vergoed wordt ingeval van overmacht (na-
 163 tuurfenomenen, onvoorzien en onvermijdbare gevallen). Verder kan een fonds
 164 kan door solidarisering helpen vermijden dat één netbeheerder door één groot
 165 schadegeval in de problemen komt. Een fonds kan ook zorgen voor intertempo-
 166 rele solidariteit waarbij bijvoorbeeld nu een spaarpotje wordt aangelegd voor een
 167 mogelijk groot incident in de toekomst.

168 • **Efficiëntie:** Een fonds zou bijvoorbeeld schadegevallen tegen lagere administra-
 169 tieve kosten kunnen vergoeden in vergelijking met vergoedingen via de private

170 verzekering van netbeheerders. Ook zou een fonds in bepaalde gevallen als finan-
 171ancieringsvehikel interessanter kunnen zijn, bv. omdat op nettarieven BTW ver-
 172schulddig is of omdat bepaalde spelers misschien goedkoper dan netbeheerders
 173financiële middelen kunnen mobiliseren.

174 • **Rechtvaardigheid:** Een fonds voor de financiering van vergoedingen laat meer
 175mogelijkheden dan financiering van de vergoedingen via nettarieven voor diffe-
 176rentiatie in de financieringswijze tussen doelgroepen (cf. infra). Zo kan het fonds
 177gespijsd worden door (verplichte of vrijwillige) bijdragen van potentiële schade-
 178veroorzakers of potentiële schadelijders. Daarbij kan het verantwoord zijn dat af-
 179nemers die minder risico's veroorzaken of afnemers die zichzelf beschermden
 180tegen storingen en onderbrekingen minder bijdragen aan de regeling.

181 Ook is fondsvorming het overwegen waard omdat de huidige financieringswijze van de
 182vergoedingsregeling via de nettarieven verschillende nadelen heeft, al kunnen deze
 183nadelen door een alternatieve prijsregulering (bv. na de staatshervorming) wel vermin-
 184deren of verdwijnen.

185 • Als netbeheerders de verzekeringspremies en/of de uitgekeerde vergoedingen
 186(wellicht) integraal kunnen doorrekenen in de nettarieven, gaat hiervan niet echt
 187een stimulans uit om de dienstverlening te verbeteren of om onderbrekingen en
 188storingen te vermijden.

189 • De ruimte voor uitbreiding van vergoedingen is beperkt door de druk op nettarie-
 190ven. Uitbreidingen van vergoedingsregelingen verhogen de nettarieven omdat de
 191omvang van de toegekende vergoedingen toeneemt of omdat de verzekerings-
 192premie stijgt. De intentie om de nettarieven beperkt te houden, beperkt dan een
 193verruiming van de vergoedingsregeling.

194 • De doorrekening in de nettarieven internaliseert weliswaar de kosten van veroor-
 195zaakte schade in de prijs van producten en diensten, maar deze nettarieven wor-
 196den niet (of minder) betaald door prosumenten die nochtans ook van de netdien-
 197sten genieten en bijdragen aan de risico's op onderbreking of storing.

198 • De omvang van de afgenomen energie – het aantal kWh is de basis voor de be-
 199paling van de nettarieven – is niet altijd een goede indicatie van het veroorzaakte
 200risico. Zo zijn de risico's van een constant, maar hoog afnameprofiel beperkter
 201dan die van een fluctuerend, onvoorspelbaar, maar beperkt afnameprofiel.

202 • Er zijn twijfels bij de rechtvaardigheid van de verdeling via het cascadebeginsel
 203(cf. eerdere adviezen).

204 Verder moeten ook **bijkomende sturingsinstrumenten** onderzocht worden die –
 205naast of in plaats van de vergoedingsregelingen - netbeheerders kunnen aanzetten om
 206storingen en onderbrekingen te vermijden.

207 • Vlaanderen zou na de staatshervorming kunnen kiezen voor een **prestatiegeba-**
 208**seerde tarifiering** voor de distributienettarieven. Prestatiegebaseerde tarifiering
 209stelt nettarieven vast op basis van de performantie van de dienstverlening en
 210geeft netbeheerders een financiële stimulans om de kwaliteit van de dienstverle-
 211ning te verhogen²⁴. De CREG hanteert nu een kostengebaseerde tarifiering geba-

²⁴ In Nederland geldt een systeem van maatstafconcurrentie, waarbij een netbeheerder hogere tarieven kan hanteren bij een hoge kwaliteit van het netwerk bij gelijkblijvende kosten en productieniveau.

- 212 seerd op bewezen aanvaardbare kosten²⁵. De SERV heeft zich in zijn werkpro-
 213 gramma alvast voorgenomen de diverse tarifieringsmethoden nader te onder-
 214 zoeken.
- 215 • **Indirecte instrumenten** zoals vergelijkende rapporten zouden meer dan nu in-
 216 gezet kunnen worden als stimulans voor netbeheerders om hun prestaties te
 217 verbeteren.
 - 218 • **Normen of regelgeving** omtrent het vereiste minimum dienstverleningsniveau
 219 zijn ook een mogelijkheid, waarbij het niet halen van een minimumniveau bijvoor-
 220 beeld gesanctioneerd wordt met een boete²⁶.
 - 221 • ...

222 2.3. Bekijk de verdelingseffecten in verschillende scenario's

223 Onderzoek en overleg zijn nodig over de verdelingseffecten van een vergoedingsrege-
 224 ling in diverse scenario's. Volgende vragen zijn daarbij o.a. relevant:

- 225 • Wat is de **omvang en de spreiding van de schade** bij de diverse doelgroepen
 226 en in de diverse gevallen? Hoe zijn welvaartsverliezen verdeeld bij een lage leve-
 227 ringszekerheid? Er zijn geen actuele Vlaamse gegevens over de totale of gemid-
 228 delde schadekosten (en eventueel ook verminderde niet-economische belangen)
 229 en de verdeling ervan over de diverse gevallen²⁷.
- 230 • Wat is de **gewenste verdeling van de schadekosten** (publiek/privaat)? Worden
 231 schadekosten collectief of door de schadelijder gedragen? Wat met materiële en
 232 immateriële of onrechtstreekse schade en in welke gevallen en voor welke doel-
 233 groepen is een tussenkomst hiervoor gerechtvaardigd? Indien de schadekosten
 234 (volledig) collectief worden gedragen, is een kostendekkende vergoedingsrege-
 235 ling nodig. Moet de schadelijder de schade (gedeeltelijk) zelf dragen dan is geen
 236 (volledige) schadevergoeding nodig. Hoe ruimer de vergoedingsregeling, hoe
 237 meer kans dat de schadelijder goed 'verzorgd' wordt. Discussie hierover vergt
 238 o.a. informatie over de mate waarin de doelgroepen deze schade kunnen dragen.
- 239 • Wat zijn de (gewenste) verdelingseffecten van de **financiering** van een al dan
 240 niet uitgebreide vergoedingsregeling? Moeten verbruikers die zich zelf bescher-
 241 men (bv. noodgenerator) en die dus minder risico op schade lopen, in dezelfde
 242 mate als andere verbruikers meebetalen aan de kosten van de vergoedingsrege-
 243 ling?
- 244 • Wat zijn verdelingseffecten van **investeringen voor een hogere leveringsze-
 245 kerheid**? Moeten verbruikers die door eigen productiecapaciteit of door het pro-
 246 fiel van hun verbruik de netexploitatie-risico's verhogen meer bijdragen aan de
 247 netontwikkelingskosten of de kosten van de vergoedingsregeling?

248 In ieder geval lijkt het nodig omzichtig om te springen met maximale vergoedingen per
 249 schadegeval en met franchise- en drempelbedragen.

- 250 • **Maximale vergoedingen** (plafonds) die per schadegeval bepaald worden zijn
 251 logisch vanuit het perspectief van de verzekeraar van de aansprakelijke, maar

²⁵ Over het onderscheid tussen incentive schemes en costs schemes: o.a.
http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

²⁶ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

²⁷ RAPP-2010-1

252 kunnen onrechtvaardig zijn voor schadelijders. Indien er veel schadelijders zijn bij
 253 eenzelfde incident, is de kans immers aanzienlijk dat de schade niet (volledig)
 254 vergoed wordt. Het is nog niet volledig duidelijk wat er zal gebeuren met het hui-
 255 dige plafond van de uitkering van 625.000 euro ‘voor het geheel van de vorderin-
 256 gen van de gebruiker en derden die in hun geheel of hoofdzakelijk gesteund zijn
 257 op een vastgestelde oorzaak’ die volgens de rechtbank van Koophandel van
 258 Hasselt een inbreuk vormt op art. 74, ten dertigste WMPC.

259 • **Franchise- of drempelbedragen** kunnen vanuit efficiëntieoverwegingen ge-
 260 rechtvaardigd lijken, maar kunnen onrechtvaardig zijn voor – veelal kleine - ver-
 261 bruikers met beperkte schade. Daarom lijkt de drempelwaarde voor schade door
 262 storingen van 50 euro (in plaats van de huidige Vlaamse franchise van 250 euro
 263 en de federaal voorziene franchise van 500 euro) in de consultatienota een goe-
 264 de zaak omdat zo ook beperktere schade bij klanten zonder gerechtelijke proce-
 265 dures vergoed kan worden. In de praktijk zouden nu veel schadevergoedings-
 266 aanvragen afgewezen worden omwille van het niet-overschrijden van het
 267 franchisebedrag. Een lagere franchise lijkt overigens conform recente gerechtelij-
 268 ke uitspraken²⁸.

269 **2.4. Debatteer over de aanvaardbare impact op nettarieven**

270 Hoe ruimer de vergoedingsregeling via netbeheerders, hoe groter het preventief en
 271 curatief effect, maar ook hoe groter de impact op de nettarieven. Ruimer debat is nodig
 272 over deze impact op de nettarieven, meer bepaald over

- 273 • de **(aanvaardbaar geachte) impact op de nettarieven**. Er is dringend onder-
 274 zoek vereist naar de impact op de tarieven van de huidige regeling, de voorlig-
 275 gende regelingen én eventuele uitbreidingen. In de praktijk speelt de impact op
 276 de tarieven immers een rol in de discussie over de breedheid van de vergoe-
 277 dingsregeling.
- 278 • de afweging tussen een **hogere elektriciteitsrekening met een hogere leve-
 279 ringszekerheid** en een lagere energiefactuur met een lagere leveringszekerheid.
 280 Hoe zekerder de energievoorziening, hoe duurder. Het kan goedkoper zijn om in-
 281 cidenten op te vangen dan om een verhoogde leveringszekerheid te garanderen.
 282 Investerings in net- en productiecapaciteit zijn aangewezen totdat de marginale
 283 investeringskosten de lange-termijn marginale kosten voor storingen en onder-
 284 brekingen overstijgen²⁹. Dat *optimaal niveau van leveringszekerheid* moet dus
 285 bepaald worden en hangt ook af van hoe efficiënt de schaarse stroom verdeeld
 286 wordt (dat verlaagt de welvaartsverliezen) en hoe wel gericht netinvesteringen
 287 gebeuren (dat verlaagt de kosten van leveringszekerheid)³⁰.
- 288 • de **doorrekeningswijze in de nettarieven**: Ingeval van financiering van de ver-
 289 goedingsregeling via de nettarieven moet uitgemaakt worden in welke mate net-

²⁸ De rechtbank van koophandel van Hasselt vond de bestaande franchise van 250 euro een te verre-
 gaande uitsluiting van de aansprakelijkheid. 25 oktober 2010 (DCCR 194 2012 pag. 162)

²⁹ Zie ook: Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de
 stroomvoorziening. Federaal Planbureau.

³⁰ Bij slechte verdeling van schaarse stroom zijn welvaartsverliezen groter en moet er dus een hogere
 leveringszekerheid gehaald worden. Bij slechte verdeling van netinvesteringen zullen meer kosten ge-
 daan moeten worden om eenzelfde leveringszekerheid te halen.

290 beheerders de kosten van deze regeling (toegekende vergoedingen, verzeke-
 291 ringskosten, administratieve kosten, ...) kunnen doorrekenen in de tarieven.
 292 • de **aanpak van stijgende prijzen bij energieschaarste**: Stijgende prijzen bij
 293 schaarste leiden tot welvaartsoverdracht van verbruikers naar elektriciteitsprodu-
 294 centen en doen het producentensurplus³¹ toenemen. Deze overdrachten kunnen
 295 veel belangrijker zijn dan 'schade'³². Maximumprijzen beperken welvaartsover-
 296 drachten van consumenten naar producenten bij schaarste, maar vergroten de
 297 kans op stroomonderbrekingen³³. Een variabele elektriciteitsprijs - ook voor klein-
 298 verbruikers (via slimme meters) - kan de kans op productietekorten verkleinen,
 299 doordat kleinverbruikers minder elektriciteit gebruiken als de prijs stijgt. Hierdoor
 300 zal de vraag minder snel het aanbod overstijgen en zal de prijs minder extreem
 301 stijgen als de stroom schaars is. Als toch een productietekort optreedt, zal de
 302 herverdeling kleiner zijn.

303 2.5. Overleg met het federale niveau

304 Overleg met het federale niveau is dringend nodig

- 305 • met het oog op de **herziening van de federale regeling** in het licht van recente
 306 gerechtelijke uitspraken die de federale aansprakelijkheidsregeling sterk hebben
 307 uitgebreid. Beleidskeuzes inzake de eventuele verruiming van aansprakelijkhe-
 308 den worden best expliciet gemaakt in regelgeving en niet via gerechtelijke uit-
 309 spraken naar aanleiding van zeer concrete gevallen. Er is nood aan een duidelij-
 310 ke aansprakelijkheidsregelgeving die rekening houdt met de specificiteit van de
 311 energiesector (die o.a. gekenmerkt wordt door zeer verdeelde verantwoordelijk-
 312 heden) en die rekening houdt met de impact ervan op de verzekeraarbaarheid van
 313 de netbeheerders en de eventuele impact op de nettarieven.
 314 In de heroverwegingen van de federale regeling moet zeker ook de huidige Wet
 315 Productaansprakelijkheid meegenomen worden in combinatie met de voorstellen
 316 op Vlaams niveau. Er moet o.a. nagegaan worden of de huidige implicaties van
 317 de Wet Productaansprakelijkheid op de elektriciteitssector, binnen de contouren
 318 van de Europese richtlijnen terzake, te allen tijde gewenst zijn.
- 319 • inzake de **mogelijkheden voor Vlaanderen** om de federale aansprakelijkheids-
 320 regeling aan te passen, uit te breiden of te specificeren. Het federaal niveau ba-
 321 kent de reikwijdte van de foutaansprakelijkheid en de productaansprakelijkheid af
 322 en is bevoegd voor de regeling voor de transmissienetbeheerders. Gewesten
 323 kunnen in bepaalde gevallen afwijkende en aanvullende regelingen maken op de
 324 foutaansprakelijkheid in het burgerlijk wetboek voor de hun toegewezen materies.

³¹ Het producentensurplus is het verschil tussen de marktprijs en de laagste prijs waartegen de produc-
 tenten bereid zijn te verkopen. Het verwijst naar het voordeel voor alle producenten samen. Producenten
 die aan een lage prijs kunnen produceren, genieten wel van een relatief groter voordeel.

³² Bij stroomstoringen in Californië waren de overdrachten veertig miljard dollar, terwijl de schade door
 (gecontroleerde) stroomuitval 'slechts' een half miljard dollar was.

³³ BIJVOET, C., KOOPMANS, C., DE NOOIJ, M. (2003) Kosten van stroomstoringen. ESB. Economisch
 Statistische Berichten. 88^e jaargang, nr. 4415, pagina 460, 3 oktober 2003.

- 325 • over de **verhouding van de Vlaamse regeling ten opzichte van federale rege-**
 326 **lingen**³⁴. Gaat het over een additionele, cumulatieve toepassing van schadever-
 327 **goedingsregelingen? Volgens de consultatienota zou het op te maken decreet de**
 328 **mogelijkheden om schade te verhalen voorzien in het Burgerlijk Wetboek, de Wet**
 329 **Productaansprakelijkheid, e.d. ongemoeid laten. Aangezien bij onderbrekingen**
 330 **volgens het voorstel uit de conceptnota niet de volledige schade wordt vergoed,**
 331 **lijkt cumulatie inderdaad het overwegen waard, terwijl dit niet het geval lijkt bij**
 332 **storingen, omdat dan op Vlaams niveau de volledige schade vergoed kan wor-**
 333 **den. In ieder geval geldt: hoe ruimer de vergoedingsregeling, hoe meer kans op**
 334 **overlap met andere regelingen en hoe meer kans op ingewikkelde procedures en**
 335 **rechtsonzekerheid wanneer de decretale bevoegdheid niet exclusief is.**
- 336 • over de **implicaties van een Vlaamse vergoedingsregeling op het schade- en**
 337 **foutbewijs** in het kader van de federale aansprakelijkheidsregelingen. Impliceert
 338 de toekenning van een vergoeding op Vlaams niveau een automatische erken-
 339 ning van schade of fout in het kader van de federale aansprakelijkheidsregelin-
 340 gen?
- 341 • Over de mate waarin een Vlaamse vergoedingsregeling op basis van een fout-
 342 aansprakelijkheid (weliswaar met omkering van bewijslast) zou interfereren met
 343 de Wet Productaansprakelijkheid of andere federale regelingen die een objectie-
 344 ve aansprakelijkheid voorzien?
- 345 • over het bredere leveringszekerheidsbeleid (cf. infra).

346 2.6. Klaar de verzekeraarbaarheid uit met de verzekeringssector

347 Vóór de bepaling van de reikwijdte van de vergoedingsregeling voor netbeheerders
 348 moet uitgeklaard worden in welke mate de private verzekeringsmaatschappijen van de
 349 schadelijders schadekosten (kunnen) dragen en welke risico's verzekeraar zijn door
 350 de verzekeraar van de netbeheerder. Wordt een deel van de schadekosten door sto-
 351 ringen en onderbrekingen sowieso gedragen door de private verzekeringsmaatschappij
 352 van de schadelijder, dan is er geen kostendekkende vergoedingsregeling nodig. Kun-
 353 nen netbeheerders zich niet verzekeren tegen risico's verbonden met de voorziene
 354 curatieve aanpak van storingen en onderbrekingen, dan zijn andere technieken voor
 355 een financiële zekerheid nodig (bv. een fonds). Verder hebben netbeheerders en hun
 356 verzekeraars nood aan duidelijkheid over de omvang en reikwijdte van de regeling om
 357 te kunnen inschatten voor welk bedrag tegen welke premie verzekerd moet worden.
 358 Overleg met de verzekeringssector is dus nodig omdat de decretale vergoedingsrege-
 359 ling impact zal hebben op de verzekering van de netbeheerder en die van de netge-
 360 bruiker.

- 361 • **Netgebruiker:** De omvang van de decretale vergoedingsregeling beïnvloedt de
 362 vereiste dekking van de 'resterende' risico's door de verzekeringsmaatschappijen
 363 van netgebruikers. Een **verplichte verzekering** van de resterende schade door
 364 storingen en onderbrekingen bij netgebruikers lijkt het overwegen waard. Als ver-
 365 zekeringsmaatschappijen schade door storingen en onderbrekingen moeten dek-
 366 ken, zijn zij volledig aansprakelijk voor het verzekerde risico en zullen zij maatre-

³⁴ WMPC Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (BS 12.04.2010) en de Wet productaansprakelijkheid

367 gelen voorzien zodat de verzekeringsnemer al het nodige doet om schade te
 368 vermijden³⁵. Het is onduidelijk welke garanties diverse verzekeraars (bv. in het
 369 kader van de brandverzekering) nu geven bij schade door stroomuitval of storin-
 370 gen en in welke gevallen. In welke mate zijn de diverse verbruikers nu voldoende
 371 verzekerd?³⁶ Welke private beschermingsmaatregelen vereisen zij bij verbruikers
 372 (bv. beveiligingsapparatuur)? Zal de private brandverzekering aangepast (ver-
 373 laagd) worden bij uitbreiding van de vergoedingsregeling?

374 • **Netbeheerder.** Voor welke risico's zijn distributienetbeheerders verzekeraar via
 375 een (al dan niet verplichte) verzekering, zeker gezien het beperkt aantal netbe-
 376 heerders waardoor de mogelijkheden tot schadespreiding beperkt zijn? Wat zijn
 377 maximale tussenkomsten (plafonds), eventueel per schadelijder of per incident?
 378 Voor netbeheerders lijkt een verplichte burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering
 379 nodig die ook productietekorten, insolventie, e.d. dekt³⁷.

380 2.7. Zorg voor een optimaal niveau van private bescherming

381 Hoe meer private beschermingsmaatregelen verbruikers nemen, hoe kleiner de kans
 382 op schade en hoe minder een vergoedingsregeling voor schade zal moeten dekken.
 383 Private beschermingsmaatregelen tegen tijdelijke stroompannes of –storingen (10 tot
 384 20 minuten), zijn o.a. UPS'en (Uninterruptible Power Supplies)³⁸, OSB's (overspan-
 385 ningsbeveiligers), gelijkrichters, wisselrichters, batterijen, noodaccu, redundant voe-
 386 den, Voor langere pannes zijn noodgeneratoren, batterijen, hernieuwbare energie-
 387 toepassingen e.d. mogelijke maatregelen. Daarom is inzicht vereist in

- 388 • de **huidige verspreiding van private beschermingsmaatregelen**: Hierover
 389 bestaan weinig Vlaamse gegevens³⁹.
- 390 • het **optimale niveau van private bescherming**: Is het interessan-
 391 ter/kostenefficiënter om de kwaliteit van de energiedienstverlening (verder) te
 392 verhogen of is het beter/kostenefficiënter om door private beschermingsmaatre-
 393 gelen te zorgen dat eventuele storingen in de leveringszekerheid geen of minder
 394 schade veroorzaken? Private beschermingsmaatregelen laten namelijk toe dat
 395 de leveringszekerheid in bepaalde gevallen kan verminderen zonder (teveel)
 396 schade te veroorzaken. Om het optimale private beschermingsniveau te bepalen,
 397 is technische informatie en informatie over kosten nodig.
- 398 • het **verwacht niveau van private bescherming**: Welke maatregelen worden
 399 verbruikers geacht te nemen om zich tegen schade te beschermen bij geplande
 400 en niet-geplande onderbrekingen?
- 401 • **mogelijkheden om private beschermingsmaatregelen te stimuleren**, zeker bij
 402 toenemende leveringonzekerheid.

³⁵ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

³⁶ Informatie uit Nederland: Van alle MKB-ondernemers geeft maar 11% aan zich hiervoor te hebben verzekerd. <http://www.baservices.nl/nieuwsbrief05/stroomstoring.html>

³⁷ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

³⁸ Bij een sack (een stroomzak of een daling van de spanning die van korte duur is) houdt de UPS bij een computer de stroom op sterkte en bij uitval levert de UPS voldoende batterijspanning om de PC netjes af te sluiten.

³⁹ In Nederland zou 9 op 10 bedrijven niet beschermd zijn. Uit het onderzoek van EIM blijkt ook dat maar 13% van de ondernemers in het MKB over een noodaggregaat beschikt. <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/726181/2003/02/01/Stekkerdoos-tegen-stroomstoring.dhtml>. <http://www.baservices.nl/nieuwsbrief05/stroomstoring.html>

403 Concreet vraagt de SERV om het ter beschikking stellen van **noodgeneratoren** te
 404 overwegen. Netbeheerders of ESCO's zouden noodgeneratoren kunnen verspreiden
 405 bij geplande of niet-geplande (langdurige) onderbrekingen om zo de schade bij gevoe-
 406 lige verbruikers te beperken of te voorkomen. Dat kan gaan over bedrijven zonder ei-
 407 gen noodvoorziening, maar ook over ouderen of huishoudens met mensen die elektri-
 408 sche apparatuur voor medische zorg nodig hebben. Het publiek ter beschikking stellen
 409 van noodgeneratoren lijkt in sommige gevallen efficiënter dan de afzonderlijke private
 410 aanschaf van noodgeneratoren, in het bijzonder bij de minder kritische verbruiken. Ook
 411 is de snelheid van de verspreiding van deze noodgeneratoren natuurlijk cruciaal. Vóór
 412 de liberalisering was het ter beschikking stellen van noodgeneratoren naar verluidt een
 413 meer courante praktijk. Op dit moment is het voor de raad onduidelijk of, en zo ja, waar
 414 en hoeveel noodgeneratoren in Vlaanderen ter beschikking staan in geval van nood.

415 Verder zou het vanuit efficiëntie- of rechtvaardigheidsoverwegingen aangewezen kun-
 416 nen zijn om het nemen van de noodzakelijk geachte private beschermingsmaatregelen
 417 tegen schade door storingen of (geplande en niet-geplande) onderbrekingen (cf. het
 418 hierboven vermelde optimaal niveau van private bescherming) **financieel te stimule-**
 419 **ren** in het bijzonder ten aanzien van afnemers met een hoog risicoprofiel. Dat kan bij-
 420 voorbeeld door:

- 421 • specifieke **investeringssteun** voor bepaalde zeer **kwetsbare verbruikers** waar
 422 het risico op aanzienlijke schade door storingen zeer groot is (bv. lichamelijke
 423 schade ingeval van gevoelige medische apparatuur in huis) en die minder moge-
 424 lijkheden hebben om in private beschermingsmaatregelen te investeren;
- 425 • een uitbreiding van de **afschakelvergoeding** naar meerdere types afnemers als
 426 een stimulans of compensatie voor het nemen van private maatregelen die toela-
 427 ten dat een bepaalde verbruiker bij schaarste afgeschakeld kan worden van het
 428 net. Zo'n afschakelvergoeding is nu reeds voorzien voor zeer grote verbruikers,
 429 maar zou eventueel ook naar bepaalde categorieën kleinere verbruikers uitge-
 430 breid kunnen worden als zij bereid zijn om vrijwillig af te schakelen in noodsitua-
 431 ties en als dat praktisch en administratief haalbaar en verantwoord is.
- 432 • **vergoedingen voor een ruimere kwaliteitsmarge**: Verbruikers die bv. door
 433 private beschermingsmaatregelen kunnen toelaten dat de kwaliteit van de gele-
 434 verde stroom afwijkt van de normen, zouden stroom kunnen verkrijgen aan een
 435 lagere prijs als compensatie voor de verminderde kwaliteit. Slimme meters kun-
 436 nen zo'n "Service Level Agreements" operationaliseren.
- 437 • een **andere behandeling bij de financiering** van de regeling voor zij die inves-
 438 teerden in permanente private bescherming, bv. een korting op de bijdragen voor
 439 een eventueel fonds voor de financiering van schadevergoedingen (cf. supra).

440
 441 Een **verplichting** tot het inbouwen van bv. een (bijkomende) **spanningsbeveiliging** in
 442 elektrische installaties (bv. via AREI⁴⁰) of in gevoelige toestellen (via de federale pro-
 443 ductnormering) is eveneens het overwegen waard.

444 2.8. Breng administratieve en procedurele lasten in kaart

445 De administratieve en procedurele lasten voor diverse vergoedingsscenario's moeten
 446 in kaart gebracht worden. Deze kunnen mee bepalen of een regeling in bepaalde ge-
 447 vallen verantwoord is en hoe deze best vorm krijgt (bv. vergoedingsinstantie, de hoogte

⁴⁰ Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties. Koninklijk Besluit van 10 maart 1981.

- 448 van de franchise, aanvraag- en toekenningsprocedures, ...). Daarbij is bijzondere aan-
 449 dacht nodig voor de administratieve en procedurele lasten verbonden met
- 450 • een regeling via netbeheerders en hun **verzekeringsmaatschappijen** enerzijds
 451 versus de lasten van een regeling via een **schadefonds** anderzijds. Zo zouden
 452 de administratieve en procedurele lasten bij een vergoeding via een schadefonds
 453 lager kunnen liggen dan voor een regeling via de verzekeringsmaatschappij van
 454 netbeheerders.
 - 455 • de **automatische toekenning** van een ongemakkenvergoeding bij onderbrekin-
 456 gen⁴¹. Een automatische toekenning zou de administratieve lasten vermijden van
 457 de aangetekende zending van de vergoedingsaanvraag aan de netbeheerder.
 458 Ook kan de automatische toekenning vermijden dat afnemers die niet goed geïn-
 459 formeerd zijn, de toekenning mislopen. Tegelijkertijd impliceert die automatische
 460 toekenning extra administratieve lasten bij de netbeheerders. Netbeheerders fac-
 461 tureren normaal gezien namelijk niet rechtstreeks aan netgebruikers en zouden
 462 naar verluidt niet zonder meer een link kunnen leggen tussen een incident en de
 463 getroffen verbruikers. Bovendien zouden de ‘administratieve’ lasten oplopen in-
 464 dien de automatische toekenning van vergoedingen ook zouden leiden tot ver-
 465 goedingen in geval er geen storing of onderbreking is geweest.
 - 466 • de **aanvraag van gewone** versus **forfaitaire** schadevergoedingen, ook **in ver-**
 467 **houding tot de omvang van de verschaft vergoeding**: Administratieve of
 468 procedurele lasten zouden kunnen pleiten in het voordeel van forfaitaire schade-
 469 vergoedingen. Bovendien kan de verhouding van de aanvraaglasten tot de om-
 470 vang van de vergoeding mee bepalen of vergoedingsregeling goed werkt. Zo
 471 blijkt de huidige forfaitaire vergoeding voor professionele afnemers van 100 euro
 472 voor onderbrekingen van langer dan 4 uur alvast te laag. In 2011 vond slechts
 473 een tiental professionele afnemers het de moeite waard om deze vergoeding aan
 474 te vragen.
 - 475 • de **gedifferentieerde toekenning** van vergoedingen bijvoorbeeld naar type af-
 476 nemer of naar het spannings- of drukniveau van de aansluiting (zie ook deel 3.3).
 477 Onderzoek naar administratieve lasten kan meer inzicht geven in de aangewezen
 478 differentiatiecriteria en het aangewezen differentiatieniveau.
 - 479 • het **regres** bij een vergoedingsregeling op basis van een objectieve aansprake-
 480 lijkheid voor netbeheerders. Bij een foutloze/objectieve aansprakelijkheid die rust
 481 op netbeheerders, kunnen netbeheerders een eventuele schadevergoeding ver-
 482 halen op de verantwoordelijken voor de schade. Dat vereist administratieve en
 483 gerechtelijke kosten die kunnen oplopen, zeker als de schuld voor onderbrekin-
 484 gen of storingen meestal niet bij de netbeheerders ligt.
 - 485 • regelingen voor **‘zeldzame’ gevallen**. De consultatienota lijkt weinig geneigd
 486 regelingen te voorzien voor gevallen als daar in de andere gewesten weinig ge-
 487 bruik van wordt gemaakt. Voor de SERV lijkt alvast het aantal verwachte scha-
 488 degevallen⁴² op zich niet bepalend, al is het wel van belang de administratieve en
 489 procedurele lasten van afzonderlijke regelingen voor zeldzame gevallen in de ga-
 490 ten te houden.

⁴¹ Een automatisch toegekende ongemakkenvergoeding geldt overigens in Nederland.

⁴² Er zijn nu geen cijfergegevens beschikbaar over het aantal verwachte schadegevallen in de regeling voorgesteld in de consultatienota.

491 3. Zorg voor een robuuste, dekkende regeling

492 3.1. Overloop diverse scenario's

493 De SERV vraagt om op basis van de hierboven gevraagde informatie en overleg alvast
 494 voor de onderstaande gevallen te overlopen of een schadevergoedingsregeling dan
 495 wel een andere regeling wordt voorzien. Deze gevallen zullen volgens de consultatie-
 496 nota wellicht niet (of niet meer) in aanmerking komen voor een vergoeding. Een (scha-
 497 devergoedings)regeling voor onderstaande gevallen, al dan niet via netbeheerders,
 498 zou vermijden dat schadelijders de schade zelf moeten dragen, op hun verzekerings-
 499 maatschappij verhalen of via gerechtelijke procedures schadevergoeding moeten be-
 500 komen. Het gaat concreet over:

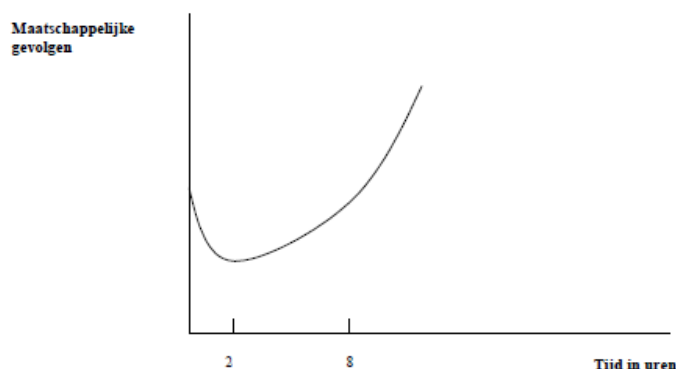
- 501 • **fout van derden** (niet-netbeheerder): In de praktijk zou naar verluidt 90% van de
 502 schadeaanvragen bij distributienetbeheerders worden afgewezen omdat (netbe-
 503 heerders oordelen dat) de fout niet bij de netbeheerder ligt, maar bij aannemers.
- 504 • **productietekorten**. Schade door productietekorten zou in de toekomst belangrij-
 505 ker kunnen worden (cf. deel 4.1). Het moet duidelijk zijn wie dan verantwoordelijk
 506 is. Dat is noch in de huidige regeling⁴³, noch in het voorstel van de consultatieno-
 507 ta het geval.
- 508 • **korte onderbrekingen** (minder dan 4 uur). In de praktijk zijn veel onderbrekin-
 509 gen korter dan 4 uur; de gemiddelde onderbreking bedraagt 2 uur⁴⁴. Korte onder-
 510 brekingen leiden ook tot uitval en schade⁴⁵; initiële schade kan zelfs hoog zijn (zie
 511 figuur). Een drempelwaarde van 4 uur kan extra frustrerend zijn als deze drempel
 512 net niet overschreden wordt. Een vergoeding voor korte onderbrekingen kan
 513 trouwens netbeheerders aanzetten om problemen snel te verhelpen.

⁴³ Art. 1.1.2.1.§2 van het Technisch Reglement Distributie Gas: De [aardgasdistributie]netbeheerder moet 'al wat redelijkerwijs binnen zijn mogelijkheden ligt, in het werk stellen om onderbrekingen van de *toegang tot het distributienet* te voorkomen, of indien een onderbreking optreedt, die zo snel mogelijk te verhelpen

⁴⁴ Gegevens over de spreiding van de duur van de onderbrekingen over de diverse incidenten zijn nodig om de wenselijkheid van een compensatieregeling bij onderbrekingen van kortere duur te onderzoeken. Deze gegevens zijn nu niet publiek beschikbaar.

⁴⁵ De consultatienota lijkt er vanuit te gaan dat korte onderbrekingen geen rechtstreekse materiële schade veroorzaken. In Nederland kan een schadevergoeding via de geschillencommissie Energie en Water worden aangevraagd indien de onderbreking minder dan 4 uur duurde.

514 **Maatschappelijke gevolgen van stroomstoring in functie van duur⁴⁶**

Bron: Rathenau instituut (1994).

515

516 • **herhaalde onderbrekingen** die afzonderlijk weliswaar minder dan 4 uur duren,
 517 maar die gecumuleerd wel 4 uur overschrijden. Een eventuele vergoedingsrege-
 518 ling kan vermijden dat verbruikers een vergoeding mislopen als de energievoor-
 519 ziening zich kortstondig herstelt binnen 4 uur om daarna opnieuw onderbroken te
 520 worden.

521 • **geplande (langdurige/meerdaagse) onderbrekingen:** De voor- en nadelen van
 522 een vergoeding bij geplande onderbrekingen moet onderzocht worden, omdat
 523 ook geplande onderbrekingen materiële en immateriële (inkomstenverlies en
 524 winstderving) schade bij verbruikers kunnen veroorzaken. Deze schade is welis-
 525 waar kleiner door de aankondiging, maar blijft toch voor 70 tot 85% bestaan⁴⁷.
 526 Zo'n regeling zou vergelijkbaar kunnen zijn met de inkomenscompensatiever-
 527 goeding voor ondernemers bij wegenwerken⁴⁸. Een vergoeding bij geplande on-
 528 derbreking kan trouwens ook netbeheerders aanzetten het aantal onderbrekin-
 529 gen en de duur ervan te beperken of de timing ervan aan te passen.

530 • **uitblijvende of opgeschorte toegang van gewenste energieproductietoe-**
 531 **passingen:** Een vergoedingsregeling voor gewenste productie-installaties kan
 532 netbeheerder ertoe aanzetten om te zorgen voor een toereikend net. Op dit mo-
 533 ment kan een netbeheerder de toegang tot zijn net weigeren, beëindigen of op-
 534 schorten bijvoorbeeld als het net niet over voldoende capaciteit beschikt om het
 535 vervoer te verzekeren⁴⁹. Als het gaat over een gewenste toepassing – m.a.w. een
 536 toepassing die deel uitmaakt van de gewenste strategische mix, die vooraf ge-
 537 communiceerd werd en die volgens de vooraf gecommuniceerde timing en loca-
 538 tie geplaatst werd – kan vergoeding bij uitblijvende toegang of opgeschorte toe-
 539 gang de netbeheerders aansporen om de vooropgestelde timing voor
 540 netaanpassingen te respecteren.

⁴⁶ Niet cumulatief. Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Working Paper. 18-04.

⁴⁷ Akker, I. e.a. (2009) Waardering van stroomstoringen. Seo economisch onderzoek. 'Per onderbreking een waarschuwing vooraf een afname in de gewenste compensatie veroorzaakt van 14,4% voor een huishouden en 32,3% voor een bedrijf.

⁴⁸ Zo geldt een dagvergoeding van € 70, weliswaar pas vanaf een minimum sluitingstermijn van 7 dagen.

⁴⁹ Art. 4.1.18. van het Energiedecreet. Een netbeheerder is enkel in bepaalde gevallen verplicht huishoudelijke verbruikers aan te sluiten op het elektriciteitsnet of hun aansluiting te verzwaren. In principe kan een netbeheerder een niet-huishoudelijke afnemer een aansluiting weigeren.

- 541 • **andere types van ontoereikende dienstverlening**, naast storing, onderbreking
 542 en niet tijdige (her)aansluiting. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over inbreuken op
 543 de privacy naar aanleiding van de overgang naar slimme meters of andere geval-
 544 len van verstoorde energiedienstverlening, zoals tariefstoringen (bv. bij een niet
 545 goed functionerende dubbeltariefmeter of slimme meter).

546 **Vergoeding door netbeheerders in consultatienota**

Schade door ...		Vergoeding?	
Onderbrekingen	Gepland	0	
	Niet gepland	Niet-langdurig	0
		Langdurig (4 uur), door fout netbeheerders	Ongemakkenvergoeding
		Langdurig, door productietekorten, beschadiging net door werken, ongevallen, problemen in verbonden netten, overmacht, ...	0
Storingen (Onregelmatige spanning, frequentie, (gas)druk gaskwaliteit ⁵⁰)	Door fout netbeheerder	Schadevergoeding	
	Door fout derden (werken, ongeval, verbonden netten, ...), overmacht	0	
Werken (bv. beschadiging woning)		0	
Vertraging in aansluiting	Laattijdige (her)aansluiting door fout netbeheerder	Dagvergoeding	
	Uitblijvende aansluiting door fout netbeheerder	0	
	Laattijdige (her)aansluiting door fout leverancier	0	
Administratieve problemen	Onjuiste meter of onjuiste verwerking van meetdata	0	
	Administratieve vergissing	0	
	Facturatiefout leveranciers	0	

547 **3.2. Bekijk ook andere actoren zoals leveranciers**

548 De SERV suggereert om ook de verantwoordelijkheden van andere actoren in de elek-
 549 triciteits- en gasector zoals **leveranciers** nader te overwegen⁵¹. Een **vergoeding door**
 550 **leveranciers** lijkt het overwegen waard bij

- 551 • een onterechte onderbreking van de elektriciteitslevering op verzoek van de leve-
 552 rancier of door van een beheer- of facturatiefout van de leverancier;
- 553 • het niet correct gevolg geven aan het contract, wat resulteerde in het niet respec-
 554 teren van de startdatum van voorziene inwerkingtreding;
- 555 • een facturatiefout ten koste van de klant: bijvoorbeeld wanneer de leverancier de
 556 klacht niet tijdig behandeld heeft of wanneer de leverancier een eventuele factu-
 557 ratiefout niet tijdig rechtzet, ...

558 Belangrijk is wel dat hiervoor een formele regeling wordt voorzien met transparante
 559 criteria en procedures die de administratieve lasten bij de leveranciers en bij de con-

⁵⁰ **Stroomstoten of overspanning** gaan over een voltage boven de toegelaten norm (220 – 230V). Elektrische apparaten zijn `230 V proof`. Boven de 260 V wordt de situatie voor de voeding van heel wat toestellen kritiek. Bij **stroombalen** daalt de spanning beneden de nog door de voeding te stabiliseren grens. Dan dreigt dataverlies, disfunctioneren van apparaten en uitval. Het kan gaan over korte dalen, `stroomzakken' of `sacks', bijvoorbeeld veroorzaakt door grote stroomafname op het net (bv. wasmachine) of over uitval van langere duur, bijvoorbeeld een plotselinge grote stroomafname op het net (airco, lassen). Bij gas kan het gaan over een **te hoge druk of te lage druk** of over **onvoldoende kwaliteit** van het aardgas.

⁵¹ Ordonnantie van 20 juli 2011, tot wijziging van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

560 sumenten beperken. Daarbij moet uitgemaakt worden voor welke types klanten deze
561 regeling van toepassing is⁵².

562 De SERV volgt dus niet de motivatie van de VREG⁵³ die stelt dat er o.a. gezien de
563 marktwerking geen decretale vergoedingsplicht voor leveranciers wenselijk zou zijn. Zo
564 motiveert de VREG dat leveranciers zich in tegenstelling tot distributienetbeheerders
565 niet in een monopoliesituatie bevinden. Daardoor zouden leveranciers met meer onte-
566 vreden klanten concurrentieel zwakker staan door een slechte score in de Klachtenin-
567 dicator die de VREG opmaakt in het kader van de rapportage over de dienstverlening
568 van de leveranciers. Ook zou het marktmechanisme netgebruikers toelaten te kiezen
569 voor de leveranciers met de beste contractuele voorwaarden. Bovendien merkt de
570 VREG op dat leveranciers zich in hun contracten zouden kunnen vrijstellen van heel
571 wat aansprakelijkheden. De SERV twijfelt echter aan deze marktwerking in de energie-
572 sector en vraagt terzake nader onderzoek.

573 Verder lijkt het aangewezen de **boeteregeling** te herbekijken voor leveranciers en hun
574 evenwichtsverantwoordelijken⁵⁴ die het evenwicht tussen vraag en aanbod niet kunnen
575 garanderen. Ook is er dringend nood aan op een goede **noodleveranciersregeling**,
576 ingeval een leverancier om één of andere reden zijn klanten niet meer kan beleveren.

577 Tot slot zullen in de toekomst naast leveranciers ook **andere actoren** van belang wor-
578 den voor een goede energiedienstverlening, zoals **producenten en prosumenten**,
579 beheerders van energie-opslagmogelijkheden, beheerders van energiehubs, e.d. Ook
580 deze actoren moeten nader in beschouwing worden genomen.

581 3.3. Overweeg differentiatie in bepaalde gevallen

582 Een vergoedingsregeling moet voldoende gedifferentieerd zijn om rekening te kunnen
583 houden met de specificiteit van bepaalde gevallen. In die zin vindt de SERV het in prin-
584 cipe een goed idee van de consultatienota om forfaitaire **vergoedingen te differenti-**
585 **eren** in functie van de **afnemers** (residentieel – niet-residentieel) en/of naar spannings-
586 of drukniveau van het net. Differentiatie kan o.a. aangewezen zijn omdat de schade-
587 kosten verschillen naar gelang het type verbruiker, al moet zo'n differentiatie ook prak-
588 tisch en administratief haalbaar zijn (cf. deel 2.8). Zo'n differentiatie naar type afnemers
589 geldt overigens ook in Nederland⁵⁵. Nu geldt reeds voor hoogspanningsklanten of ho-
590 gedrukkklanten dat de kwaliteit van de dienstverlening en de aansprakelijkheid ten aan-
591 zien van deze klanten contractueel in het aansluitingscontract wordt geregeld, waar-
592 door een decretale regeling wellicht niet nodig is.

593 Aansluitend vraagt de SERV om ook een **differentiatie naar gelang de timing** van de
594 onderbreking of storing te overwegen. Onderbrekingen in het weekend of 's avonds

⁵² In Brussel en Wallonië is een dergelijke regeling voornamelijk gericht op kleinere klanten.

⁵³ Consultatienota blz. 5.

⁵⁴ Leveranciers of hun evenwichtsverantwoordelijken zijn verantwoordelijk voor het kwartuurevenwicht van de afnames en injecties die in hun portefeuille zijn opgenomen. Zij kunnen bepaalde afnemers afschakelen volgens de contractuele afspraken. Indien zij het evenwicht niet respecteren, volgen er boetes.

⁵⁵ Ook in Nederland geldt een andere forfaitaire ongemakkenvergoeding naar gelang het spanningsniveau van de aansluiting en het type verbruiker.

<http://www.stedin.net/storingen/pages/compensatieregeling.aspx>

595 veroorzaken bijvoorbeeld meer last bij huishoudens dan onderbrekingen in de week,
596 terwijl bij bedrijven vooral onderbrekingen tijdens de werktijd voor het meeste last zor-
597 gen⁵⁶.

598 Ook zou het nodig kunnen zijn een afzonderlijke specifieke regeling te voorzien voor
599 bepaalde **minder typische (en dus minder frequente) gevallen**, bijvoorbeeld voor
600 zeer kritische of kwetsbare verbruikers, verbruikers aangesloten via directe lijnen, ver-
601 bruikers bij proefprojecten en experimenten, geaggregeerde verbruikers of producen-
602 ten in een microgrid of een virtuele centrale, e.d.

603 Verder wijst de raad ook op de verantwoordelijkheden van netbeheerders ten aanzien
604 **producenten en prosumenten** en vraagt hij om hierover na te denken (bv. bij onder-
605 brekingen waardoor het net onbeschikbaar wordt).

606 3.4. Zorg voor juridische accuraatheid en efficiëntie

607 De regeling moet **juridisch sluitend en accuraat** zijn. Juridische experts moeten zich
608 o.a. buigen over de verhouding

- 609 • met de federale regelingen (cf. supra)
- 610 • met de aansluitingsreglementen (cf. infra)
- 611 • tussen netbeheerders en werkmaatschappijen: Het moet duidelijk zijn welke ver-
612 antwoordelijkheden rusten op netbeheerders of hun werkmaatschappijen (Eandis
613 cvba en Infracvba) en hoe netbeheerders werkmaatschappijen voor de operati-
614 onalisering van de vergoedingsregeling kunnen inschakelen.

615 Verder is een uitdrukkelijke definitie van '**overmacht**'⁵⁷ en '**vreemde oorzaak**' nodig.
616 Die definitie garandeert een uniforme interpretatie en beïnvloedt de reikwijdte van de
617 vergoedingsregeling. De consultatienota noemt overmacht 'elke gebeurtenis buiten een
618 aanwijsbaar menselijk handelen'⁵⁸. Zo zou er niet alleen overmacht zijn bij uitzonderlij-
619 ke weersomstandigheden of overstromingen, maar ook als de oorzaak van de schade
620 niet aanwijsbaar is (bv. wie is aansprakelijk voor het tekortschieten van de productie-
621 capaciteit?). In Nederland heeft de oorzaak van de onderbreking geen invloed op de
622 uitkering van de vergoeding, zelfs niet bij overmacht, zoals blikseminslag of een over-
623 stroming of een aannemer die een fout maakt.

⁵⁶ Devogelaer, e.a. (2004) en Ilan Akker, Peter Hop, Rob van der Noll, Michiel de Nooij, Bert Tieben (2009) Waardering van stroomstoringen, Actualisering van de gegevens voor de kwaliteitsregulering. SEO Economisch Onderzoek

⁵⁷ Over omschrijvingen in Europa:
http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

⁵⁸ Deze omschrijving van overmacht verschilt van die in het Technisch Reglement Distributie elektriciteit (2007): natuurrampen, met inbegrip van aardbevingen, overstromingen, stormen, cyclonen of andere uitzonderlijke klimatologische omstandigheden; een nucleaire of chemische explosie en de gevolgen ervan; een onvoorziene onbeschikbaarheid om andere redenen dan ouderdom, het gebrek aan onderhoud van de installaties of de gekwalificeerdheid van de operatoren, met inbegrip van een computercrash, al dan niet veroorzaakt door een computervirus, op voorwaarde dat alle preventieve maatregelen genomen zijn die technisch en economisch haalbaar zijn; de tijdelijke of voortdurende technische onmogelijkheid om via het distributienet elektriciteit uit te wisselen door storingen binnen de regelzone, veroorzaakt door elektriciteitsstromen die het resultaat zijn van energie-uitwisselingen binnen een andere regelzone of tussen twee of meer andere regelzones, en waarbij de identiteit van de marktdeelnemers die bij die uitwisselingen betrokken zijn, niet bekend is en redelijkerwijs niet bekend kan zijn door bij de distributienetbeheerder; brand, explosie, sabotage, terroristische daden, daden van vandalisme, schade veroorzaakt door criminele daden, en bedreigingen van dezelfde aard.

624 Ook het begrip ‘**storing**’ is cruciaal. Zo rijst de vraag of storingen - naast afwijkingen
 625 van het spanningsniveau, de frequentie, de druk of de kwaliteit - ook korte onderbre-
 626 kingen omvatten. De consultatienota bevat nog geen definitie van stroomstoring of sto-
 627 ring in gastoevoer, maar verwijst voor elektriciteit wel naar de norm NBN EN 50160.

628 Verder lijkt het wenselijk te expliciteren dat **regres** tussen aansprakelijken mogelijk is,
 629 in het bijzonder indien de netbeheerder objectief aansprakelijk zou zijn, zoals de con-
 630 sultatienota voorstelt. Dat betekent dat de netbeheerder die ten aanzien van de bena-
 631 deelde aansprakelijk is voor de gehele schade, de toegekende schadevergoeding ge-
 632 heel of gedeeltelijk kan terugvorderen van andere aansprakelijken, als die (mee)
 633 verantwoordelijk zijn.

634 Tot slot vraagt de SERV om mogelijkheden voor **collectieve belangenbehartiging** te
 635 overwegen, waarbij ook groepen afnemers gezamenlijk schade of fout kunnen bewij-
 636 zen en gezamenlijk hun belangen kunnen verdedigen, bv. via een collectieve (scha-
 637 de)vergoedingsaanvraag. Dat kan aangewezen zijn als bv. afnemers in eenzelfde wijk
 638 gelijkaardige schade leden. Een collectieve behandeling kan efficiëntiewinsten inhou-
 639 den zowel bij de schadelijders als bij de netbeheerder. Zo’n collectieve procedure is nu
 640 niet voorzien.

641 **4. Vul het flankerend beleid aan**

642 Naast een vergoedingsregeling is er nood aan flankerend beleid dat

- 643 • werk maakt van het bredere leveringszekerheidsbeleid (deel 4.1)
- 644 • voorziet in voldoende bemiddelings- en beslechtingsmogelijkheden (deel 4.2)
- 645 • door een betere rapportage het schade- en foutbewijs vergemakkelijkt (deel 4.3)
- 646 • de met federale regels strijdige exoneraties uit aansluitingsreglementen schrapt
 647 (deel 4.4)
- 648 • zorgt voor betere communicatie én overleg bij werken (deel 4.5)
- 649 • eerlijk communiceert over de risico’s van de energievoorziening zodat er vol-
 650 doende private beschermingsmaatregelen worden genomen (deel 4.6).

651 **4.1. Maak dringend werk van het bredere leveringszekerheidsbeleid**

652 Er is in Vlaanderen dringend nood aan een **expliciet en herzien leveringszeker-**
 653 **heidsbeleid** dat klaar is voor de grote uitdagingen inzake energieleveringszekerheid
 654 die zich aandienen. Dat leveringszekerheidsbeleid krijgt nu in Vlaanderen onvoldoende
 655 aandacht; er wordt wel eens verwezen naar het federale niveau⁵⁹ terwijl Vlaanderen
 656 zelf mogelijkheden heeft om de zekerheid van de energievoorziening te verbeteren. In
 657 het bijzonder zijn er vragen bij de doeltreffendheid, de robuustheid en de coördinatie
 658 van dat leveringszekerheidsbeleid voor Vlaanderen.

⁵⁹ Handelingen Plenaire Vergadering van 26 september 2012. Actuele vraag van de heer Jan Penris tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de reactie van de Vlaamse minister van Energie op het winterplan van federaal staatssecretaris Wathelet en de betrokkenheid van de Vlaamse Regering bij het energiebevoorradingsplan. Actuele vraag van de heer Robrecht Bothuyne tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de Vlaamse betrokkenheid bij het energiebevoorradingsplan

659 De leveringszekerheid komt in Vlaanderen **steeds meer onder druk**, terwijl we juist
 660 **meer afhankelijk** worden van een ononderbroken kwalitatief hoogstaande elektrici-
 661 teits- en gasvoorziening. Op dit moment presteren de elektriciteits- en gasnetten in
 662 Vlaanderen weliswaar zeer goed⁶⁰, maar deze status kan snel veranderen⁶¹. De kans
 663 bestaat dat de leveringszekerheid meer onder druk zal komen door de liberalisering, de
 664 interconnectie met de buurlanden, de transitie naar koolstofarmere energievoorziening,
 665 de digitalisering van het energiesysteem, de toename van het aantal betrokken acto-
 666 ren, ...(zie kader), al zijn er meer technische mogelijkheden om de betrouwbaarheid
 667 van de energievoorziening (verbeterde kabeltechnologie, verslimming van netten, ...)
 668 te verbeteren. De **maatschappelijke gevolgen** van storingen en onderbrekingen in de
 669 elektriciteits- en gasvoorziening zijn echter aanzienlijk en nemen wellicht in belang toe.

- 670 • Stroompannes kunnen in België 50 tot 128 miljoen euro per uur kosten⁶².
- 671 • 55% van de industriële bedrijven vreest "zeer nadelige gevolgen" van een
 672 stroompanne⁶³.
- 673 • Pannes in elektriciteitsinfrastructuur kunnen cascade-effecten veroorzaken in
 674 ermee verbonden infrastructuur. Zo worden ook het vervoer, de warmtevoorzie-
 675 ning, drinkwatervoorziening en telecommunicatie door de toenemende elektrifice-
 676 ring afhankelijker van de elektriciteitsvoorziening⁶⁴.
- 677 • De steeds gevoeliger elektrische apparatuur en elektronische regel-, controle-
 678 en besturingssystemen stellen hoge kwaliteitseisen aan de elektriciteitsvoorzie-
 679 ning en maken ons kwetsbaarder voor problemen met de elektriciteitsvoorzie-
 680 ning. Het aantal kritische afnemers neemt toe bij bedrijven én huishoudens (bij-
 681 voorbeeld ouderen die afhankelijk zijn van elektrische medische voorzieningen).
- 682 • De toenemende vergassing bij huishoudens en bedrijven maakt ons gevoeliger
 683 voor storingen en onderbrekingen in de gasvoorziening.

⁶⁰ 14.937 onderbrekingen op laagspanning in 2011. 1 op 17 laagspanningsnetgebruikers heeft een stroomonderbreking ervaren die gemiddeld 2 uur en 2 minuten duurde. Gewogen geeft dat gemiddeld per jaar per gebruiker een onderbreking van 7', 36". De onderbrekingen namen wel toe, naar verluidt vooral door betere registratie van de hersteltijd bij Eandis. Op middenspanning geldt een gemiddelde onbeschikbaarheid van 17'en 55". Voor aardgas is dat 7'en 12". VREG, RAPP-2012-6.

⁶¹ Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

⁶² Afhankelijk van de gehanteerde kostenberekeningsmethodologie. Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

⁶³ Rondvraag door Unizo bij KMO-bedrijven. Het laatste nieuws, 21 september 2012. Een op drie KMO's bereid tot vrijwillige stroomonderbreking. <http://www.hln.be/hln/nl/942/Economie/article/detail/1504844/2012/09/21/Een-op-drie-kmo-s-bereid-tot-vrijwillige-stroomonderbreking.dhtml>

⁶⁴ Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

Leveringszekerheid voor elektriciteit komt wellicht meer onder druk

Meer niet-genomineerde stromen

- België is een transitland voor heel wat niet-genomineerde stromen door zijn centrale positie in en zijn interconnectie met het Westeuropese elektriciteitssysteem.
- De liberalisering en eenmaking van de elektriciteitsmarkt leiden tot meer niet-genomineerde commerciële stromen, hetgeen de reservetransport- en productiecapaciteit extra belast.

Meer kans op onevenwicht tussen vraag en aanbod

- De unbundling of verticale desintegratie zorgt voor scheiding tussen productie en netbeheer, waardoor de verantwoordelijkheid voor de globale evenwichten verspreid zitten en waardoor er minder stimulans is om te investeren in reserveproductiecapaciteit.
- De opkomst van hernieuwbare energiebronnen met een intermitterend productieprofiel zorgt voor een minder stabiel aanbod van energie.
- Het aantal betrokken actoren bij de elektriciteitsvoorziening stijgt (meer decentrale producenten, meer prosumenten, ...) waardoor de kans op onevenwichten toeneemt.

Meer kans op falen van de netinfrastructuur

- De netten zijn verouderd.
- Digitalisering maakt netten kwetsbaarder.
- In een eengemaakte markt bestaat de kans op onvoldoende investeringen in reservetransportcapaciteit.
- Het ondergronds brengen van het laagspanningsnet maakt het netbeheer moeilijker.

684 Het leveringszekerheidsbeleid in Vlaanderen moet een **breder vizier** krijgen, dat zorgt
685 voor

- 686 • een **multiactoraanpak**: Leveringszekerheid is geen kwestie van netbeheerders
687 alleen. Ook leveranciers, evenwichtsverantwoordelijken, producenten, verbruik-
688 ers en Vlaamse en lokale overheden dragen verantwoordelijkheden. Overheden
689 zorgen bijvoorbeeld via hun tarifierings- en vergunningenbeleid, enz. mee voor
690 voldoende transport- en productiecapaciteit.
- 691 • korte-termijn-leveringszekerheid (evenwicht tussen vraag en aanbod) én **lange-**
692 **termijn-leveringszekerheid** (toereikende productie-, transport- en distributieca-
693 paciteit) én zekerheid van de energie-**inputvoorziening** (voldoende brandstofdi-
694 versificatie met aandacht voor de toenemende ‘vergassing’ en de risico’s daarvan
695 voor de afhankelijkheid van de internationale gasprijs).
- 696 • een **beleidsniveauoverschrijdende aanpak**: Het Vlaams leveringszekerheids-
697 beleid moet passen in de federale strategie en moet eventuele hiaten hierin ofwel
698 op federaal niveau aanpakken, dan wel op Vlaams niveau oplossen. Het
699 ENOVER-overleg tussen het federale niveau en de gewesten moet terzake ver-
700 stevigen.
- 701 • een **beleidsdomeinoverschrijdende aanpak**. Leveringszekerheid houdt ook
702 verband met keuzes in andere beleidsdomeinen, zoals ruimtelijke ordening. Zo
703 kan het ondergronds brengen van het laagspanningsnet interessant zijn vanuit
704 hinderoverwegingen, maar minder gunstig voor de netstabiliteit⁶⁵.

705 Concreet is er in Vlaanderen nood aan

- 706 • een **probleem- en risico-analyse** die nagaat welke aspecten de leveringszeker-
707 heid waar in Vlaanderen in het gevaar brengen nu en in de toekomst. Dat vereist

⁶⁵ Een ondergrondse kabel gedraagt zich elektrotechnisch anders dan een bovengrondse lijn. Netbeheer is bij een overwegend bovengronds net eenvoudiger dan bij een ondergronds net. En de reparatieduur van kabels is aanzienlijk langer is dan die van lijnen. Bovengrondse lijnen hebben wel meer impact van atmosferische omstandigheden. <http://www.doetinchem-wesel380kv.nl/overal-ondergronds-is-niet-verantwoord/>;
<http://www.tennet.org/tennet/nieuws/tennetentudelftonderzoekenbetrouwbaarheidlangeondergrondseabeltraces.aspx>

- 708 informatie over de huidige netproblemen⁶⁶ en de toekomstige netvereisten. Een
 709 **plan** moet de risico's aanpakken om te komen tot een soepel en neutraal ener-
 710 giesysteem, dat vlot omgaat met wijzigende omstandigheden en dat diverse
 711 bronnen en verbruikers gelijk behandelt, tenzij er goede redenen zijn om niet
 712 neutraal te zijn.
- 713 • **versterkt toezicht en sturing bij netontwikkeling en netbeheer:** De regulator
 714 moet in staat zijn de netontwikkeling en het netbeheer van dichtbij op te volgen
 715 en eventueel te sturen zodat de netinfrastructuur gepast gepland wordt en vol-
 716 doende capaciteit, zelfhelend vermogen, interconnectiecapaciteit en dienstverle-
 717 ning heeft. Dat vereist o.a. **de uitbouw van het kennisniveau bij de regulator**
 718 over de netinfrastructuur om het kennismonopolie bij de netbeheerder te tempe-
 719 ren. Dat is een uitdaging gezien de werklast bij de regulator door de voorberei-
 720 ding op de staats hervorming.
 - 721 • meer **transparantie over netontwikkeling** gezien de omvang van de geïnves-
 722 teerde bedragen en het belang van een vertrouwenwekkende energiebevoorra-
 723 ding. Zo is er informatie nodig over de historische en verwachte kosten van
 724 netontwikkeling in diverse scenario's, over risico's op storingen en onderbrekin-
 725 gen, enz.⁶⁷
 - 726 • meer **stimulansen voor flexibele** (hernieuwbare en niet-hernieuwbare energie)
 727 **productiecapaciteit**⁶⁸ en voor **verschuivingen van het verbruik** (peakshaving
 728 en vallyfilling⁶⁹).
 - 729 • een **doorlichting** van de **boeteregeling** voor evenwichtsverantwoordelijken bij
 730 onevenwichten en van de **afschakelregeling van productie-installaties bij**
 731 **overschotten en van verbruikers bij schaarste**. Welke prioriteiten gelden in de
 732 praktijk? Worden afgeschakelde productie-installaties en verbruikers voldoende
 733 vergoed? Wat zijn de implicaties van deze regelingen voor de Vlaamse gebrui-
 734 kers? Hoe kan Vlaanderen de federale afschakelregeling of afschakelvolgorde
 735 verbeteren⁷⁰ (bv. door beter rekening te houden met de timing van het incident,
 736 de actuele spreiding van activiteiten, de uitrol van slimme meters, de inspannin-
 737 gen die afnemers deden om energie te besparen⁷¹, ...).

⁶⁶ Hiervoor moeten de netbeheerders rapporteren over *locaties* van storingen en onderbrekingen.

⁶⁷ Over enkele indicatoren wordt niet gerapporteerd: onderbrekingen als gevolg van geplande werken, storingen op de gasnetten (leiden meestal niet tot afsluitingen), werkelijke tijden van onbeschikbaarheid door werken (er wordt gewerkt standaardtijden), de werkelijke termijnen ipv klachten (gevoelig voor gemak van klachtenregistratie, klachtenmoeheid, mondigere klant ...)

⁶⁸ SERV, Minaraad, Advies over hernieuwbare energie, 17 november 2011.

⁶⁹ Peakshaving vermindert het energieverbruik op piekmomenten en kan de kans op productietekorten verkleinen. Vallyfilling zorgt ervoor dat er bij dalvraag (voldoende) geconsumeerd wordt, zodat bepaalde installaties (bv. windturbines) niet afgeschakeld hoeven te worden.

⁷⁰ Ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit. 'Het afschakelplan geldt ten aanzien van alle afnemers van elektriciteit die binnen de regelzone op het transmissienet aangesloten zijn of, *in zoverre daarin wordt voorzien door de gewestelijke technische reglementen*, op een distributienet of een plaatselijk transmissienet binnen de regelzone dat rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden is met het transmissienet.

⁷¹ Een betere afschakelpositie in het noodplan zou een incentive tot energiebesparing kunnen inhouden. Deze 'tegenprestatie' is vanuit overheidsperspectief een goedkope stimulans voor energiebesparing.

738 **4.2. Zorg voor genoeg bemiddelings- en beslechtingsmogelijkheden**

739 De voorgestelde vergoedingsregeling door netbeheerders vereist wellicht in heel wat
 740 gevallen **bemiddeling en beslechting door de VREG**. De VREG zal bijvoorbeeld
 741 moeten oordelen over de oorzaak van de schade. Het is onduidelijk over hoeveel ge-
 742 vallen het zou gaan. De voorliggende consultatienota bevat geen inschatting van de
 743 belasting die dit voor de VREG zal veroorzaken. Veel hangt overigens af van de con-
 744 crete uitwerking van de regeling: wordt bijvoorbeeld het onderscheid tussen zware fout
 745 en gewone fout⁷² behouden (dat is niet zo volgens de consultatienota), dan zal de
 746 VREG veel moeten arbitreren, tenzij de criteria heel duidelijk zouden zijn.

747 Het is belangrijk dat de VREG deze bemiddelings- en beslechtingsrol goed kan waar-
 748 maken. Dat vereist een onafhankelijke organisatie die **voldoende geïnformeerd** is om
 749 rechter- en partijsituaties, waarin de netbeheerder (alleen) over alle informatie beschikt
 750 en tegelijkertijd een belanghebbende partij is, te temperen. Dat impliceert dat de VREG
 751 de oorzaak van de storing moet kunnen onderzoeken en moet kunnen nagaan of er
 752 sprake is van schuld of nalatigheid⁷³. Er zijn echter twijfels over de mogelijkheden van
 753 de VREG terzake, temeer daar de VREG zelf aangeeft nu de juistheid van de gerap-
 754 porteerde onderbrekingen en de duur ervan niet te kunnen controleren⁷⁴.

755 **4.3. Help met betere rapportage het schade- (en fout-)bewijs**

756 Het **bewijs** van ‘schade door een gebrek’ (en eventueel van ‘fout’) moet **vergemakke-**
 757 **lijken** voor afnemers die met de Vlaamse vergoedingsregeling of op basis van de fede-
 758 rale fout- of productaansprakelijkheid hun schade vergoed willen zien. *Bewijs van*
 759 *schade* door een gebrek (storingen) is nodig bij objectieve aansprakelijkheid zoals
 760 voorzien in de consultatienota én bij foutaansprakelijkheid met vermoeden van schuld
 761 voor netbeheerders, zoals voorzien in het nieuwe voorstel van de VREG. *Bewijs van*
 762 *fout* is nodig indien men beroep wil doen op de foutaansprakelijkheid.

763 Nu zijn **schade en fout nog vaak moeilijk aantoonbaar voor de gebruiker**. Het is
 764 bijvoorbeeld niet eenvoudig om te merken of schade aan een toestel te wijten is aan
 765 een stroomstoring dan wel aan een andere oorzaak. Er is in de meeste gevallen geen
 766 systematische registratie van de kwaliteit van de geleverde energie, waardoor het ach-
 767 teraf niet meer te achterhalen valt of er een probleem in de dienstverlening is geweest.
 768 Ook kunnen verbruikers (bij foutaansprakelijkheid) meestal niet uitmaken wie verant-
 769 woordelijk is gezien de beperkte beschikbare informatie en gezien meerdere actoren
 770 verantwoordelijk kunnen zijn voor de schade. Verbruikers kunnen van de netbeheer-
 771 ders wel een objectief verslag aanvragen, maar de netbeheerder verkeert in een rech-

⁷² Het was de netbeheerder zelf die uitmaakte welke van de twee fouten in het geding van toepassing is. Vlaams Parlement, Schriftelijke Vragen. Hilde Crevits, Vlaams Minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, Vraag nr. 246 van 10 januari 2008 van Francis Vermeiren.

⁷³ In Nederland vervult de Directie Toezicht Energie deze rol van onafhankelijke organisatie.

⁷⁴ VREG, RAPP-2012-2 ‘Voor de VREG is het moeilijk te beoordelen of er werkelijk sprake is van een verslechterende dienstverlening. De gemengde netbeheerder wijzen bijvoorbeeld (nog steeds) op de betere registratie van klachten, zonder onmiddellijk een oorzaak te zien in een verminderde kwaliteit van hun klantenservice. De VREG is voorlopig geneigd deze mening te delen’ ‘Omdat zij grotendeels afkomstig zijn van derden kan de VREG niet instaan voor de juistheid ervan’ VREG (2012) Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 19/06/2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de elektriciteitsdistributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-6.

772 ter- en partijsituatie. Hij beschikt over de meeste informatie en moet eventuele vergoe-
773 dingsaanvragen in eerste instantie beoordelen.

774 Ter facilitering van de vergoedings- en aansprakelijkheidsregeling stelt de raad con-
775 creet voor om **de automatische opvolging van het spanningsniveau op de diverse**
776 **locaties te verplichten**. Het spanningsniveau van de netten wordt nu op de meeste
777 locaties niet opgevolgd, maar dat zou naar verluidt wel vrij eenvoudig kunnen.

778 Ook **publieke rapportage** – op zijn minst online⁷⁵ - over onderbrekingen en storingen
779 (zowel afwijkingen van het spanningsniveau als van frequentie⁷⁶) is van belang, niet
780 alleen geaggregeerd⁷⁷, maar ook op **incidentbasis**. Zo kunnen verbruikers voor hun
781 leveringszone nagaan of er op een bepaald moment een probleem met de energie-
782 dienstverlening was.

783 **4.4. Pas exoneratieclausules uit de aansluitingsreglementen aan**

784 De SERV ondersteunt de keuze om de specifieke sectorale aansprakelijkheids- en
785 vergoedingsregeling vast te leggen in een decreet. Dat biedt in tegenstelling tot vast-
786 legging in de aansluitingsreglementen meer garanties voor inspraak door verbruikers
787 en een uniforme en transparante aanpak over de verschillende distributienetgebieden.

788 Op initiatief van de VREG zouden de distributienetbeheerders wel zo spoedig mogelijk
789 hun **aansluitingsreglementen in overeenstemming** moeten brengen met deze
790 Vlaamse regeling en op zijn minst met de **federale regeling** o.a. inzake productaan-
791 sprakelijkheid en inzake de handelspraktijken⁷⁸ door de exoneratieclausules daarop⁷⁹
792 aan te passen. De aansluitingsreglementen voorzien namelijk in een contractuele fout-
793 aansprakelijkheid, terwijl de wet productaansprakelijkheid⁸⁰ die volgens rechtspraak⁸¹

794

⁷⁵ Bij Arrêté du Gouvernement Wallon van 16.10.03 zijn de distributienetbeheerders verplicht om maandelijks een overzicht te geven van de voorziene en niet-voorziene pannes.

⁷⁶ Als een stroomgroep tijdelijk een plaatselijke cabine vervangt en die los staat van het net, en op een frequentie draait die verschilt van de netfrequentie, kunnen bv. wekkerradio's sneller of trager lopen.

⁷⁷ Op dit moment zijn er geen gegevens over het incidentgebeuren op 70 kV-net VREG, RAPP-2012-6.

⁷⁸ Wet op de Handelspraktijken en Consumentenbescherming (WHPC) is van toepassing op distributienetbeheerders en leveranciers en bepaalt mee de burgerlijke aansprakelijkheid en regelt de modaliteiten en omvang van het herstel van de schade. De toepassing kan niet worden uitgesloten, tenzij uitdrukkelijk bepaald. Er is geen wettelijke bepaling die de toepassing van de WHPC uitsluit voor de elektriciteitssector.

⁷⁹ Exoneratieclausules sluiten aansprakelijkheden uit of beperken deze. Zo kan er schade zijn als gevolg van een fout van de netbeheerder, maar sluit het aansluitingsreglement de aansprakelijkheid uit, bijvoorbeeld omdat de fout niet is aangetoond, de franchise niet is overschreden, het maximumbedrag van tussenkomst per incident is overschreden, etc.

⁸⁰ Wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken.

⁸¹ Rechtspraak in 2010 wees uit dat een distributienetbeheerder een producent is, en elektriciteit (en wellicht ook water en gas) een product en dat zodoende de Wet **Productaansprakelijkheid** van toepassing op de distributienetbeheerders in verhouding met netgebruikers/consumenten.

795 van toepassing op distributienetbeheerders voor elektriciteit geleverd aan consumenten,
 796 een objectieve aansprakelijkheid⁸² voorziet. De producent zou zich in een aansluitingscontract
 797 niet mogen exonereren van zijn vergoedingsplicht, door een franchise of
 798 maximumbedrag in te stellen of door te vereisen dat de fout van de netbeheerder be-
 799 wezen moet worden.

800 Ook moet uitgeklaard worden wat er bv. gebeurt met de vergoeding van rechtstreekse
 801 materiële schade bij niet-langdurige onderbrekingen die volgens het huidige aansluitingsreglement
 802 wel voor schadevergoeding in aanmerking kwam (weliswaar met franchise van 250 euro), maar die
 803 volgens het voorstel in de consultatienota niet in aanmerking komt voor de ongemakkenvergoeding
 804 bij langdurige onderbrekingen? Kunnen regelingen eventueel gecumuleerd worden?
 805

806 **4.5. Overleg en communiceer beter bij werken**

807 Tijdige en degelijke communicatie en overleg bij werken zijn cruciaal, zowel van netbeheerders
 808 naar verbruikers als tussen netbeheerders en aannemers.

809 Hoewel er al heel wat verplichtingen en afspraken gelden over de communicatie naar
 810 **verbruikers** bij storingen, onderbrekingen en aansluitingen (bv. jaarlijks verslag van netbeheerders
 811 aan de VREG over de kwaliteit van de dienstverlening⁸³, de voorafgaande melding bij geplande werken,
 812 de informatietelefoon), zijn er indicaties dat deze **communicatie beter** kan. Concreet vraagt de SERV
 813 om verbruikers zo vroeg mogelijk te informeren over werken, en liefst meer dan 5 werkdagen op voorhand⁸⁴.
 814 Ook is er nood aan een overzichtelijke rapportage over geplande werken bv. via een online-databank
 815 van (verwachte) werken⁸⁵. Verder lijkt het cruciaal om over geplande onderbrekingen te **overleggen**
 816 met bepaalde types verbruikers. Overleg met de betrokkenen vóór en tijdens de werken kan
 817 namelijk de timing en de modaliteiten van de werken beter afstemmen op de behoeften van verbruikers.
 818
 819

820 Verder wijst de raad op de noodzaak om de precieze **aansluitingstermijnen** voor verbruikers
 821 beter te **bepalen en te communiceren**. Het is vaak moeilijk vast te stellen wat de uiterste
 822 aansluitingsdatum was omdat er opschortende voorwaarden kunnen gelden. In ieder geval moet
 823 vermeden worden dat door de invoering van de dagvergoeding bij vertragingen de uitvoeringstermijnen
 824 in de praktijk langer worden. Zo zouden netbeheerders in hun contracten langere termijnen
 825 kunnen bedingen en zouden zij bij een niet-eenvoudige aansluiting kunnen wachten met het
 826 overmaken van offertes. De termijn voor aansluiting begint pas te lopen vanaf de offerte (niet
 827 vanaf de aanvraag). Bovendien kunnen netbeheerders de aansluiting van niet-huishoudelijke
 828 afnemers

⁸² Die objectieve productaansprakelijkheid impliceert dat wie schade lijdt door een gebrekkig product alleen zijn schade, het gebrek en het oorzakelijk verband moet bewijzen (en dus niet de fout). Als elektriciteit (of gas) niet op onschadelijke wijze tot bij de verbruiker gebracht wordt en dus niet de veiligheid brengt die ervan verwacht kan worden, spreekt men van een gebrekkig product. De producent moet dan de volledige schade vergoeden voor lichamelijke schade (ongeacht of het om een consument gaat of niet) en voor materiële schade voor de goederen gebruikt in de privésfeer (die laatste is in het licht van consumentenbeschermingswetgeving wél enkel relevant voor consumenten, dus niet voor professionelen) weliswaar na aftrek van een franchise van 500 euro.

⁸³ Volgens art. 1.2.3. van de Algemene Bepalingen van het Technisch Reglement Distributie Gas, verslag op basis van een rapporteringsmodel opgesteld door de VREG.

⁸⁴ 10 werkdagen (hoogspanning/middendruk) of 5 werkdagen (laagspanning/lage druk)

⁸⁵ bv. <http://www.energytracker.nl/>.

829 (voorlopig) **weigeren**. De verplichte aansluiting geldt alleen voor huishoudelijke afne-
830 mers.

831 Tot slot is ook communicatie en overleg **naar de aannemers** en tussen aannemers en
832 netbeheerders van belang om beschadiging van de netten te voorkomen. De regeling
833 inzake de atlas van de ondergrond moet daarbij nader bekeken worden. Overleg is ook
834 nodig met het oog op een betere coördinatie met andere werkzaamheden (bv. wegen-
835 werken, andere infrastructurele voorzieningen). De opvolging van deze coördinatie
836 moet beleidsdomeinoverschrijdend georganiseerd worden.

837 **4.6. Communiceer eerlijk over risico's van de energievoorziening**

838 Communicatie over risico's van stroom- en gasonderbrekingen en –storingen kan
839 schade verminderen. Hoe hoger de verwachtingen, hoe groter de schade als er iets
840 mis gaat. Realistische informatie over de risico's van de energievoorziening kan daar-
841 entegen realistische verwachtingen over de betrouwbaarheid van de energievoorzie-
842 ning kweken en kan zo private beschermingsmaatregelen stimuleren. Informatiever-
843 strekking en sensibilisering moeten verbruikers dus bewust maken van de risico's van
844 onderbrekingen en storingen in de toekomst, van gevoeliger wordende verbruiken, van
845 afschakelregelingen en de daar geldende prioriteiten en van mogelijkheden om zichzelf
846 tegen onderbrekingen en storingen te beschermen. Storingen in de energievoorziening
847 zouden dan deel moeten gaan uitmaken van de klassieke noodplanning bij (professio-
848 nele) verbruikers.

849 Referentielijst

- 850 AKKER, I., HOP, P., VAN DER NOLL, R., DE NOOIJ, M., TIEBEN, B. (2009) Waarde-
851 ring van stroomstoringen, Actualisering van de gegevens voor de kwaliteitsregulering.
852 In opdracht van NMa/Energiekamer. SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam
- 853 Bijvoet, C.C., Nooij, M. de, Koopmans, C.C., Kosten van stroomstoringen. ESB, 88^e
854 jaargang, nr. 4415, pagina 460, 3 oktober 2003.
- 855 Bijvoet, e.a. (2003) “Gansch het raderwerk staat stil.” De kosten van stroomstoringen
- 856 BRUGEL, Reguleringscommissie voor Energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
857 Advies (BRUGEL-advies -20120907 - 148) betreffende het Verslag over de kwaliteit
858 van de prestaties voor gas van de Brusselse distributienetbeheerder – SIBELGA Voor
859 het jaar 2011 Opgesteld op basis van artikel 8 van het technisch reglement voor het
860 beheer van het gasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de toe-
861 gang ertoe
- 862 Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in
863 de stroomvoorziening. Federaal Planbureau.
- 864 DEWIT, B. Aansprakelijkheid van netbeheerders en betrouwbaarheid van energieleve-
865 ring. N.T.B.R. 2004, 120-123.
- 866 Final report on liability of electricity transmission system operators for supply failure. In
867 the framework of the EC tender TREN/C2/395/2009 on “the liability of electricity trans-
868 mission system operators for supply failure” Prepared by the law firm Philippe & Part-
869 ners. Brussels, 26 July 2010.
- 870 VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 15
871 mei 2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de aardgasdistribu-
872 tienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-2
- 873 VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 15
874 mei 2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de elektriciteitsdis-
875 tributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-6.
- 876 VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 23
877 maart 2010. Evaluatie van de aansprakelijkheidsregeling voor schade bij stroom-of
878 gasonderbrekingen of –storingen van de netbeheerders (cijfers 2008). RAPP-2010-1
- 879 VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 24
880 november houdende de aanbeveling van de VREG met betrekking tot de toegangscon-
881 tracten die van toepassing zijn in 2003 en de voorgestelde toegangscontracten voor
882 2004 van de in het Vlaams Gewest gevestigde distributienetbeheerders en aardgas-
883 netbeheerders. MEDE-2003-10.
- 884 VREG. Consultatienota Aansprakelijkheid Distributienetbeheerders – Consultatie t.e.m.
885 17 september 2012. 18/07/2012.
- 886